

PO RAZPRAVAH O OSNUTKU ZAKONA O SKUPNOSTIH (IN SKLADIH) ZA KULTURNE DEJAVNOSTI
IN O FINANCIRANJU KULTURNIH DEJAVNOSTI

NASTAJAJOČI ZAKON JE POVEČAL ZANIMANJE ZA KULTURO

Sedaj, ko je za nami prvo obdobje razpravljanja o osnutku zakona o skupnostih (in skladih) za kulturne dejavnosti ter o financiranju kulturnih dejavnosti, je čas, da spregovorimo tudi o dosežkih, to je glavnih ugotovitvah ob tem osnutku, povedanih na približno sto sestankih, na katerih je razpravljalo o kulturi na Slovenskem več tisoč ljudi.

Največ teh sestankov, ki so bili skoraj po vseh občinah, je organizirala SZDL, nekaj podoborov za kulturo pri sindikatu delavcev družbenih dejavnosti, posebej pa so o tem razpravljali na območnih in občinskih posvetovanjih ZKPO. Manj so sodelovali v razpravi predstavniki večjih kulturnih institucij, združenj kulturnih delavcev in predstavniki neposredne proizvodnje.

Dosedanje razprave o omenjenem osnutku je ocenila pred nedavnim na svoji seji (letošnjega 23. januarja) začasna komisija republiškega in kulturno-prosvetnega zbora skupščine SR Slovenije za izdelavo osnutka zakona o skupnostih (in skladih) za kulturne dejavnosti ter o financiranju kulturnih dejavnosti.

Ugotavljali so, da je večina razpravljavcev pozitivno ocenila nastajajoči zakon, razen nekaterih, ki menijo, da zakon ni primeren za manjše občine. Največ so razpravljali o samem zakonskem osnutku, o samoupravnem urejanju kulture, o funkciji republiške in temeljnih oziroma regionalnih skupnosti. Očitna je potreba po načrtnejšem programiranju kulturnega razvoja in nujnost, da je treba pri tem upoštevati tudi pobude skupin in posameznikov, ki ustvarjajo kulturo. V osnutku je treba dati poudarek spontanemu prizadevanju, ki nastajajo na terenu. Problemov kulture ne smemo reševati zgolj z vidika zahtev in potreb večjih nacionalnih institucij, temveč je treba dati dovolj »prostora« tudi pobudam zunaj kulturnih ustanov.

Dobra stran javne razprave je prav v tem, da je v večini krajev zbudila živahno zanimanje za številna neresena vprašanja kulture. Povsod, kjer so razpravljali o zakonskem osnutku, so hkrati govorili tudi o stanju kulture na svojem območju. Tak način obravnave izvira iz spoznanja, da brez poznavanja sedanjega tudi ne bo mogoče bolje urediti prihodnjega — uresničiti tega, kar predvideva zakonski osnutek. Polek, kjer so za to ustrezne razmere, so tudi že ustanovili iniciativne odbore, ki pripravljajo vse za ustanovitve novih skupnosti.

Upravičena je pripomba razpravljavcev, da je treba bolj poudariti idejnopolitično, družbeno ter vzgojno funkcijo in vlogo kulture v naši družbi. Polek od očitja, da je v osnutku premalo poudarjena amaterska dejavnost; posebnost novega zakonskega osnutka pa je prav novo gledanje na enotno kulturno dejavnost kot nedeljivo celoto. Kulture danes namreč ni več mogoče deliti na »amatersko« in »profesionalno«, temveč zgolj na dobro — kakovostno in slabo.

Večina razpravljavcev se je doslej navduševala za temeljne skupnosti v okviru občine. Tam, kjer so večja kulturna središča, so ponekod skušali uresničiti zamisel o ustanovitvi regionalnih skupnosti, kar pa ni povsem uspelo. Pri tem je pomembna že sama metoda ustanavljanja širših regionalnih skupnosti. Ponekod je bila preveč poudarjena samo fi-

Vaje študentov v tehnološkem laboratoriju. (Iz knjige »Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani«, o kateri pišemo na 7. strani)

nančna plat združevanja, namesto da bi skušali prikazati resnično koristnost ustanavljanja takih skupnosti: koristnost več kulturnih institucij za kraje, ki so geografsko naravna središča, prikazati možnost racionalizacije in koristnost naložb v okviru več občinskih skupnosti za uspešno in bolj kakovostno posredovanje kulturnih dobrin.

V raznih pripombah je dalje poudarjeno, da je treba bolj utrditi pomen družbenega in samoupravnega dogovarjanja — zahtev po pravilnem vrednotenju kulturne dejavnosti in pomenu nekaterih ustanov v naši republiki, po razčiščenju razmerij med kulturo v republiškem središču in drugih kulturno močnejših krajih in kulturo v manj razvitih območjih.

Bistveni uspeh javne razprave je prav v tem, da je zbudila poglbeno zanimanje za iskanje poti na bolje tudi v nerazvitih območjih. Nekatera od teh že sodelujejo s kulturno bolj razvitimi, v drugih pa so zopet odkrili številne nove možnosti za posredovanje kulture. Zakonski osnutek bo moral vsekakor podpreti to interesno sodelovanje posameznih območij in dati možnosti za razvoj področnih središč. Spodbujati bi moral k ustanavljanju pokrajinskih kulturnih skupnosti okrog tistih »naravnih« središč, ki so že desettletja žarišča kulture na določenem območju.

Ponekod je razprava potekala

morda preveč na podlagi prejete gradiva, namesto na podlagi načrtovanja kulturnega razvoja. V mnogih občinah so izrazili potrebo po subvencijah, ki naj bi jih odmerila prihodnja republiška kulturna skupnost in zahtevali zagotovitev tistega »kulturnega minimuma«, ki ga republika mora in mora zagotoviti.

In kaj čaka komisijo za izdelavo osnutka v prihodnje? V razmeroma kratkem času — v nekaj

tednih — bo morala opraviti nedvomno zelo zahtevno nalogo. Pri oblikovanju stališč, osnutku statuta republiške in temeljnih kulturnih skupnosti in začasni usmeritvi kulturnega razvoja Slovenije, ji bo pomagala skupina strokovnih sodelavcev. Njena naloga v prihodnjih tednih bo na novo izoblikovati zakonski osnutek tako, da bo pripravljen za razpravo v republiški skupščini.

M. K.

Žlahtni glasovi učiteljstva

Ob jubilejnih koncertih Učiteljskega pevskega zbora Slovenije

Ob petinštirideseti obletnici ustanovitve je Učiteljski pevski zbor Slovenije EMIL ADAMIČ nastopil z obsežnim in dokaj zahtevnim koncertnim programom v Celju, Mariboru in Ljubljani. Pomembni jubilej plemenitega petja je prinesel ansamblu visoka priznanja: predsednik republike Josip Broz Tito ga je odlikoval z redom zasluge za narod s srebrnimi žarki, zveza kulturno-prosvetnih organizacij mu je pa podelila Gallusovo plaketo.

Odličja so odraz skoraj polstoletnega pomembnega kulturnega poslanstva, ki ga umetniški ansambel opravlja v mejah in izven meja naše domovine. Od svoje ustanovitve leta 1925 do danes je imel Učiteljski pevski zbor 222 kvalitetnih koncertnih nastopov, ki so mu od časa do časa prinesli tudi visoka mednarodna priznanja (npr. 1957 drugo mesto na tekmovanju v Arezzu, leta 1964 tretje mesto v Knokkeju v Belgiji).

Od kod ta uspešnost, ta bleščača pot? Vrsta odličnih glasbenikov, ki so imeli v rokah umetniško vodstvo tega zbora, od Srečka Kumra, Adolfa Groebminga, Milana Pertota, Pavla Sivica in Draga Siljanca pred drugo svetovno vojno, do Rada Simonitića, Jožeta Gregorčiča, Jožeta Hanca, Marka Muhiha in sedanjega umetniškega vodje Branka Rajštra, dokazuje, da je zbor romal vedno skozi dobre roke in da je vedno pomenilo vprašanje vodenja tega zbora hkrati veliko odgovornost sodbojujočih ljudi, ki so tehtno izbirali taktiko. Nadalje je treba opozoriti na imenitno dejstvo, da se že po tradiciji včlanjajo v ta zbor večinoma

glasbeno podkovani učitelji, ki so tudi sami zborovodje, čeprav so za izpopolnitev vrst dobrodošli tudi zgolj talenti in ljubitelji. Enim in drugim pa pomeni sodelovanje v takem umetniškem ansamblu umetniško izpopolnjevanje in osebni užitek.

Veličino umetniškega uspeha Učiteljskega zbora EMIL ADAMIČ bomo pa razumeli šele, če pomislimo, da ta iz idealizma rojeni ansambel združuje na pevskih vajah učiteljstvo iz najrazličnejših krajev Slovenije in da je vsak koncert rezultat izjemnih naporov članstva. Tu pa velja pohvaliti tudi odlično organizacijo pevskih vaj, ki vključuje vrsto pomožnih dirigentov za predprilavo vsega nekaj dni trajajočih intenzivnih skupnih vaj zbora. Le tako zmore zbor pripraviti v razmeroma kratkem času obsežen dnevni koncertni program, ki vsebuje tudi tehnično dokaj težke in interpretacijsko zelo zahtevne kompozicije.

Jubilejni koncert je pokazal lepo programsko širino Učiteljskega pevskega zbora, ki sega po kompozicijah najrazličnejših slogov od 16. do 20. stoletja s poudarkom na delih domačih skladateljev, toda brez predsojda do skladateljev drugih narodnosti.

Dirigent profesor Branko Rajšter, ki je ob enem vodja najboljšega jugoslovanskega mladinskega zbora, se je spretno in z veliko muzikalnostjo lotil odgovornosti in moramo priznati, da je svojo nalogo častno izpeljal. Jubilejni koncert Učiteljskega pevskega zbora je nudil poslušalcem veliko, človeško toplo in muzikalno vredno doživetje.

Vlado Modic

Pred skupščino republiške izobraževalne skupnosti

2. februarja je bila seja izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti

Ta mesec, 12. februarja, bo skupščina republiške izobraževalne skupnosti že dobila v potrditve predloge izvršnega odbora o enotnih merilih za financiranje vzgoje in izobraževanja v letošnjem letu.

Delo sekcij in strokovnih služb izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti prodira vse globlje in vse bolj kvalificirano v obširno in zamotano problematiko vzgoje in izobraževanja. Prednosti samoupravnega sistema tudi na tem težko merljivem področju so neizpodbitne, saj smo v času takega načina urejanja problematike sredstva za šolstvo skoraj podvojili. Ob tem pa nihče od prosvetnih delavcev nima slabega občutka, da mu je bilo kaj podarjeno. To področje

zdrženega dela se vse enakovredne vključuje v naš družbeni razvoj. Vsi problemi pa še zdaleč niso odpravljeni.

Delno samoupravljanje

Tri leta že dopoveduje Izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti, da enotnega razvoja v republiki ne moremo zagotoviti le z dotiranjem šolstva, saj na ta način pravzaprav določamo občinsko proračunsko potrošnjo. Vsekakor je pravilno usmerjen dogovor, naj dotiranje prevzame republiški izvršni svet, ki bo s širše presoje mogel najti ugodnejši sistem razvijanja politično-družbenih skupnosti v nerazvitih področjih. Ob tem seveda prevzema izvršni svet Slovenije tudi skrb za vsaj približno enake dohodke prosvetnih delavcev v vsej republiki.

Tudi zbiranje sredstev pri republiški izobraževalni skupnosti, ki jih nato vnovič razdeljuje po dogovorjenih republiških merilih, diši po etatiščni praksi, ki je tako izobraževalna skupnost kot izvršni svet žele odpraviti.

Verjetno bomo mnogo prej prišli do razrešitve tega gordijskega voza, ko bo izvršni svet s svojimi strokovnimi službami uvedel za vse občine resnično enako stopnjo prispevka ob različni delitvi za posamezno občino.

Ravnatelji v razred

Dosedaj je učno obveznost ravnateljev osnovnih šol določal svet šole. Tako so učno obveznost imeli ali pa ne, kar pa je v nasprotju z željo na tudi že dejanskimi možnostmi, naj postanejo iz menagerjev, ki jih več ne potrebujemo, resnični pedagoški vodje. Brez resničnega stika s prakso pa to ni mogoče. Izza pisalne mize se zdi vzgojnoizobraževalni proces mnogokrat neznansko

poenostavljen. Stališče izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti je torej usmerjeno v več kvalitetnejšega pedagoškega dela ravnateljev. Za svojo ravnateljsko funkcijo bodo pač dobili dodatno plačilo.

Posebne zahteve posebnih zavodov

Na seji izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti smo ponovno slišali, da sekcija posebnih zavodov za usposabljanje prizadete mladine že ves čas odkar deluje v okviru republiške izobraževalne skupnosti, pričakuje za svoje delo več kot drugi zavodi. Čeprav izjemnost dela v teh zavodih ni neznana niti neupoštevana v posebnih merilih, vedno znova postavljajo zahteve, ki razbijajo normative za ostalo vzgojno in izobraževalno delo. Izvršni odbor se je zato odločil pripraviti posebno analizo vseh pokazateljev dela v teh zavodih in razgrniti pred skupščino vzroke za svoje odločitve. Za ilustracijo: zavod v Planini pri Rakeku nima pripomb na odločitve izvršnega odbora. Njegovi zavarovanci imajo na razpolago kombi, ki jih vozi na smučanje, imajo svoj denar za garderobo, dobro so oblečeni, imajo smučke itd. Zavod v Smledniku pa vsega tega nima — ima pa pripombe in višje osebne dohodke — za enako vrsto dela!

Raziskovalno delo je del pedagoškega procesa na visokih šolah

Vsi ravnatelji osnovnih šol imajo višje osebne dohodke kot univerzitetni profesorji! Asistenti na visokih in višjih šolah imajo nižje povprečje osebnih dohodkov kot prosvetni delavci z visoko izobrazbo in osnovnih šolah! Prav te anomalije verjetno odkrivajo vzrok tolačenja na visokih in višjih šolah, da so plačani le za pedagoško delo in da mora biti raziskovalno delo posebej nagravljeno. Učna obveznost pa je ta-

Najbolj zanemarjeno šolsko področje — dijaški domovi

Z novim šolskim letom bodo dijaški domovi lahko vzgojiteljem zagotovili v skupini le 40 dijakov — varovancev. Primerjave med položajem dijaških domov po regijah še niso jasne, a strokovna služba republiške izobraževalne skupnosti bo skupaj z Zavodom za šolstvo pripravila analizo in sancijski program. Ze dosedanje površinske analize kažejo, da si posamezni kolektivi v dijaških domovih zvišujejo osebne dohodke iz vzdrževalnine, kar je neupravičeno! Izvršni odbor je sprejel stališče, da se vzdrževalnina lahko poviša le v soglasju z republiško izobraževalno skupnostjo. Treba je tudi pojasniti, zakaj je ponekod vzdrževalnina lahko 260, drugod pa celo 410 din mesečno! Se to: na oddelku za vzgojitelje pridno študira 72 slušateljev!

Gradnja osnovnih šol

Posebna komisija v teh dneh pregleduje najbolj zgočene potrebe po novem šolskem prostoru in bo skupščini predložila svoj predlog. Normativi za pridobitev kreditov republiške izobraževalne skupnosti bodo v teh dneh razposlani predsednikom občin.

Finančni načrt

Najvažnejši sklep: tudi za dinar ne smejo biti izdatki večji od dohodkov!

Vseh 11 točk dnevnega reda v tako kratkem poročilu je komaj mogoče omeniti. Sodi pa, da je v obveščanju najvažnejše opozoriti na novo. Enotna merila za vsa omenjena področja so od lani do letos napravila kvalitetni razvoj, ki ga bo praksa gotovo še dopolnjevala.

J. Z.

Tretja izdaja Speransa

Ob 60-letnem jubileju slovenskega revolucionarja Edvarda Kardelja

Se posebej v časih, »ko gozdove rujejo viharji, drevesa se svojih korenin zavedo« (kot pravi nekje Matej Bor), v časih nacionalne stiske se ljudje ozro nazaj in bi radi s pametjo došli smisel obstanka malega naroda. Brskajo po preteklosti svojega rodu in skušajo najti v njej odgovor na vprašanja, ki jih mučijo.

Z izjemnim spoštovanjem jemljemo ljudje moje generacije v roke Speransovo knjigo RAZVOJ SLOVENSKEGA NARODA NEGA VPRAŠANJA — tako je rekel na tiskovni konferenci v Državni založbi Slovenije ob izidu 3. izdaje Kardeljeve knjige naš zgodovinar dr. Bogo Grafenauer. Zakaj s tolikšnim spoštovanjem? Prav njim, predvojnemu generacijam je pomenila ta knjiga, ki je nastala v ljubljanskih zaporih leta 1938 in bila takoj po izidu (tiskala je pod psevdonimom Sperans) zaplenjena, »prečiščena

idejno izhodišče za revolucionarni boj«. Čeprav avtor ni mogel — zaradi kraljeve cenzure — omenjati v tekstu imen, kot so Marx, Engels, Lenin, pa je vseskozi v teh njegovih »komentarjih k slovenski zgodovini« (kot je nekje imenoval E. Kardelj to svoje delo) prisotna miselnost teh revolucionarnih vodij delovnih množic dvajsetega stoletja, njihova marksistična idejna analiza zgodovinskih dogodkov od nastanka slovenske nacije do novega časa. V tem je bila velika novost te knjige, ki je med Slovenci takoj zbudila izredno zanimanje: bil je to bistveno nov prijem v našem zgodovinsko — raziskovanju mehanizmov slovenskega zgodovinskega razvoja, bil je to klic v rešitvi ne le narodnega, pač pa tudi socialnega vprašanja, ki je bilo tedaj na Slovenskem tako grozeče odprto. Bil je pa to tudi klic k skupnemu odporu v vihar-

nem času, ki se je obetal.

Pri Državni založbi Slovenije je izšlo po vojni vsega 15 knjig izpod peresa Edvarda Kardelja; to so »Problemi naše socialistične graditve« (v 7 knjigah) — govori, članki, eseji; letos bo izšla 8. knjiga. Razen tega pa še druge publikacije, kot »Socializem in vojna« (ta je izšla v nemščini, angleščini in drugih jezikih), druga izdaja Razvoja slovenskega narodnega vprašanja (1958) in druga dela. Zanimivo je, da se leto pripravljajo na Dunaju nemška izdaja Razvoja slovenskega narodnega vprašanja (prevedel jo je prof. Messner).

Ziveti in delovati v svojem času — to bi lahko zapisali kot maksimo ob 60-letnici Edvarda Kardelja. Vedno pa je bilo tako, da so prav ti, ki so najbolj intenzivno živeli in delovali v svojem času, kazali pot v prihodnost.

-ham

ANKETA O SAMOKRITIČNOSTI UČENCEV

Ocenjevanje brez »samovlade«

ODMEVI OB 20-LETNICI PROSVETNEGA DELAVCA

Rad imam Prosvetnega delavca

Metode za merjenje znanja so nezanesljive, ker subjektivni dejavnik (najpomembnejši je učitelj) ni nikoli popolnoma odsoten. Zato so razumljive zahteve mladine, zlasti srednješolske (glej Mladino 7. okt. 69 in dalje), da sme sodelovati pri ocenjevanju oziroma da je ocenjevanje javno. To željo in zahtevo podpirata šolska zakonodaja (Splošni zakon o šolstvu, 1958, dopolnjen leta 1964) in splošno proklamirana samoupravljaljska metoda. Toda (nekateri) učitelji se tem zahtevam upirajo.

Skušal sem ugotoviti, koliko so učenci sposobni oceniti svoje znanje. Rezultati so več kot zanimivi.

18. in 19. junija 1969 sem izvedel v treh razredih grosupeljske osnovne šole (v enem osmem in dveh sedmih razredih), kjer sem učil slovenščino, majhno anketo. Da bi učence nanjo pripravil, sem v vsem drugem polletju praktično za vsako oceno prosil ali pa kar določil dva ali tri učence (besedo uporabljam ves čas za moški in ženski spol), ki so morali povedati, kaj je vprašani znanj in česa ne (pri tem jim je lahko pomagal razred), na koncu pa so »sodniki« posamično predlagali oceno. Preden sem jo vpisal, sem povedal še sam svoje argumente (učencem je bilo všeč, da so s prejel) ali proti njej. V tem primeru je

seveda obveljala moja. Pri takem ocenjevanju sem opazil dvoje: 1. Kopec spraševanja je močno vplival na sodbo. Če je vprašani znal proti koncu, so ga precejjevali; če je znal predvsem na začetku, so ga podcenjevali. 2. Učenci so ocenjevali najraje na pol javno (medsebojno šepetanje), najbrž zato, da bi se izmaknili osebnim izpostavljenosti ali pa, da ne bi kršili tovariške (prijateljske) morale.

ANKETNI POSTOPEK

Učenci so na list napisali — po abecednem redu — imena in priimke vseh svojih razrednih sošolcev in sošolk (na določenem mestu seveda tudi svojega), nato pa so k vsaki »enoti« pripisali številčno oceno. Ker stoje v spričevalih samo cele ocene, smo se zmenili, da polovičnih ne bodo pisali. Medsebojnih posvetov med pisanjem nisem dovolil. Ko so naloge izpolnili, so mi podpisani listi vrnil. Podpis sem zahteval kot vzgojni dokaz, da je vsaka pravica povezana z osebno odgovornostjo, pa tudi iz bojzani pred neresnim ocenjevanjem. Učenci so vedeli, da bom ocene (varabilno realne) upošteval. Naslednjo uro, tik pred počitniškim razredom, sem vse učence seznanil, koliko je posameznik po mnenju kolektiva zaslužil. Povedal sem tudi, o kom mislim jaz drugače in zakaj.

zelo dobre in dobre učence kar očitno!

Vmesnih ocen je bilo malo. Poprečno se ocenjevalec razen pri enem ali dveh sošolcih oziroma sošolkah — ni mogel odločiti za celo oceno. Izjema je v 7. a, kjer je dobil en učenec 23 srednjih ocen (2—3) trije le štiri cele rede (2). Razred je tukaj pač prepustil odločitev učitelju. Odločil sem se za nižjo možnost.

Pregledal sem tudi, koliko vpliva na nagnjenost k neodločnim (srednjim) redom splošni uspeh ali spol. Pokazalo se je, da je neodločnost predvsem psihološko vprašanje, čeprav so najslabši in precej slabi učenci nekoliko bolj nagnjeni k nejasnim srednjim ocenam kot pa najboljše (odličnjaki).

SPOSOBNOST SAMOOČENJEVANJA — PREMOSORAZMERNOST STAROSTI

Analiza ankete o samokritičnosti učencev 7. in 8. razreda je seveda nepopolna. Manjkajo analize vpliva socialnega položaja, prostora (sosedje po sedežih ali

po stanovanjih), prijateljstva, značaja itn. Vendar so tudi dosežki fragmentarne »raziskave« ne le spodbudni, temveč kar navdušujoči. Sposobnost samoočenevanja učencev je prenosorazmerna starosti oziroma letom šolanja. V 8. razredu samokritičnost že dosega mejo, ko jo morajo učitelji upoštevati. S tem oceno znanja resnično objektivizirajo, poleg tega pa si olajšujejo delo ter odgovornost. Soocenjevanje pa je tudi odlično vzgojno sredstvo: mlade ljudi navaja na stvarno — kritično ocenjevanje sebe in svoje okolice. Omahovanje je možno v nevtalnih srednjih conah, v kritičnih pa najbrž ne. Na objektivnost ocenjevanja vpliva tudi čas skupnega dela med učiteljem in učenci.

Skratka: učitelji se nimajo pravice sklicevati na svojo pravno in moralno odgovornost za ocene, saj s tem v bistvu zagovarjajo samo svoje samovlade, hkrati pa zanikujejo osnovo vsake vzgoje, to je zaupanje učencu-subjektu.

Jaka Müller

»Člani pedagoškega društva morajo začutiti, da so družbi resnično potrebni«

Pogovor s predsednikom ljubljanskega pedagoškega društva Ivanom Bercetom, ravnateljem osnovne šole »Tone Cufar« v Ljubljani

Vprašanje: Vaše poročilo na zadnjem občnem zboru ljubljanskega pedagoškega društva (26. decembra 1969) je bilo precej nena- vadno: namesto o delu odbora v preteklih treh letih ste povedali veliko »grenkih resnic« na račun nezainteresiranosti in neaktivnosti članov pri delu društva. Čeprav se je v preteklih letih zgodilo na področju šolstva precej pomembnega, pravite, da društva oziroma mnenja njegovih članov o določenih vprašanjih ni nihče pogrešal. Zakaj tako?

Odgovor: Če je bilo poročilo nena- vadno (in takšno je najbrž bilo), je bilo zato, ker je tudi struktura članstva nena- vadna, ob- močje, na katerem naj bi društvo delovalo, za Slovenijo teritorialno izjemno in močno uveljavljajo posameznih stališč izredno veliko. Določene povedano: člani društva so mnogi praktiki in teoretiki, čisti in »nečisti« pedagogi, Ljubljana pa je precej zasičena z raz- nimimi tovrstnimi institucijami. Ko gre za spremembe, dopolnitve in izpopolnitve na vzgojno izobra- ževalnem področju ali za probleme, ki nastajajo ob njihovem izva- janju, se nosilci teh nalog obračajo raje na posameznike kot na dru- štvo. Tako pridejo namreč prej do nekakšnih rešitev, kot pa če bi društvo sklicalo posvet, izluščilo najustreznejše rešitve, te obliko- valo in poslalo naročniku.

Tako prihajamo pogosto do »integriranih« stališč med vzgo- joizobraževalnimi in drugimi po- dročji pre- jake kot enaki ali podobnih stališč med pedagoški- mi teoretičnimi in praktičnimi, kar po- vzroča predvsem hudo kri med ti- stimi, ki morajo tako izoblikova- na stališča tudi zastopati in izva- jati v praksi.

Ker je pedagoško društvo predvsem strokovno društvo, ki naj bi se ukvarjalo z vsemi prob-

lemi pedagoške teorije in prakse, bi bilo prav, če bi se upravni or- gani z njim posvetovali. Pestrost problemov bi ustvarjala pestrost delovnih skupin društva, člani pa bi s tem dobili občutek, da so kot posamezniki in skupine družbi potrebni in koristni.

Vprašanje: O aktualnih prob- lemih je razpravljalo ljubljansko pedagoško društvo nazadnje 1. 1966; obravnavali ste predmetnik in učni načrt za osnovne šole. Za- kaj menite, da je bil prav ta se- stanek »rekvjem« ljubljanskemu pedagoškemu društvu?

Odgovor: Predlog niveliranega predmetnika in učnega načrta je bil zadnji poskus tehtne obravna- vega tega temeljnega akta za delo v osnovni šoli. Na ta predlog so dali praktiki precej pripomb: o pouku kemije, gospodinjstva, bio- logije in glasbene vzgoje. Na do- rob obiskanem sestanku so bili tu- nekateri člani pedagoškega sveta, ki so na seji pred sprejemom predmetnika in učnih načrtov že dali podobne pripombe — brez učinka.

Za objavljanje sprejetih stališč imamo dnevni in pedagoški tisk. Za to ne rabimo društva, razen v izjemnih primerih, ko gre za dile- me, kako izvajati nek normativni predpis, da učinek ne bo manjši, temveč večji, kot ga je predvide- val zakonodajalec.

Vprašanje: Društvo deluje v Ljubljani, kjer je sedež mnogih pedagoških institucij. Pedagogov torej ne manjka. Kje je vzrok, da ne najdemo časa za sodelovanje v pedagoškem društvu?

Odgovor: Na to vprašanje sem deloma odgovoril že v prejšnjem odgovoru. Dodajam le to, da jih od okrog 300 članov pedagoškega društva skoraj tretjina dela ze- lo aktivno — kot posamezniki — v različnih institucijah, družbenih organizacijah in kot sodelavci re- vij in časopisov. To je lepo in prav, vendar kaže na dejstvo, da člani ne vidijo potrebe po zdru- ževanju svojih sil v pedagoškem društvu, ki bi najbrž na ustre- nejši, cenejši in učinkovitejši na- čin, z razvijanjem raznih, tudi za- ložniških dejavnosti, uveljavljalo njihove težnje ter populariziralo njihova stališča in poglede na pe- dagoško teorijo in prakso. Iz prak- se — teorija — za boljše prakso.

Vprašanje: Poleg pedagoškega društva imamo v Ljubljani tudi klub pedagogov. Ali nista dve ta- ko »podobni društvi« skoraj pre- več?

Odgovor: Pedagoško društvo in klub pedagogov sta si po izvoru in trenutno po učinku res podobna. (Lep čas nista delovala.) Sicer pa sta si toliko podobna kot maslo in »sirotka«. Če bi klub pedago- gov predstavljal zbirališče teore- tičnih in praktičnih dognanj, raz- deljevala predlogov za raziskave na tem področju in mobilizatorja za delo obojih, potem bi si bila prav gotovo drug drugemu v opo- ro. Klub pedagogov v Ljubljani bi lahko predstavljal jedro široko razpredne mreže pedagoških društev Slovenije in njihovih de- lavcev, ki bi se kvalificirano od- zivali na vse pojave vzgojno-izo- braževalnega in kulturnega po- dročja — organizirano.

Vprašanje: Ni dvoma, da so se razmere v zadnjih letih tudi za pedagoška društva precej spre- menile. Medtem ko so predavanja za učitelje in starše pripravljala vta-

sih pedagoška društva, se ukvar- jajo s tem sedaj tudi delavske univerze. To pomeni, da bo tre- ba spremeniti sam koncept dela pedagoškega društva, ki bi mo- ralo postati posrednik boljše ka- kovosti učiteljevega dela?

Odgovor: Gotovo bo treba spremeniti koncept dela pedago-škega društva. Prilagoditi ga bo treba našemu družbenemu razvo- ju, ki ne izsiljuje samo spremem- bo in izpopolnitev vzgojno-izo- braževalnega sistema, marveč in predvsem nenehno izpopolnjeva- nje prosvetnih delavcev.

Dokler ni uvedeno permanen- tno obvezno izpopolnjevanje (in to najbrž zaradi prevelikih stroš- kov še ne bo tako kmalu), bi bilo prav, če bi najprej seznanjali čla- ne pedagoškega društva z novimi dognanji v svetu, reševanjem spornih problemov, z ogledi na- prednejših in vodilnih pedagoških institucij in podobno. Tako bi prišli do nekaj objektivnih stališč o tem, kaj lahko takoj izboljša- mo in kaj lahko uvrstimo v sred- njeročni in dolgoročni program. Temu pa naj bi sledile ustrezne objave v sodobni pedagogiki, bil- tenih in drugih publikacijah.

Vprašanje: V čem vidite pri- hodnost pedagoškega društva? Nekateri menijo, da je nekdanja »čitalska« oblika društva že preživel. Ali bi specializirano društvo pedagogov — pri katerem bi lahko sodelovali tudi drugi prosvetni delavci — delalo uspeš- nejše?

Odgovor: Ko po svetu ugotav- ljaajo, da se morajo zaposleni v 30 do 40-letnem obdobju kar pe- do osemkrat poklicno preusme- riti, izpopolniti ali celo prekvali- ficirati, če hočejo uspešno ustvar- jati, potem so spremembe v teh- nikah in oblikah širšega izobra- ževanja in izpopolnjevanja, kar je naloga pedagoških društev, še tem bolj nujne.

Vprašanje: Kako bi bilo mo- goče doseči večjo aktivnost čla- nov pedagoškega društva in kakšne naj bi bile njihove na- loge?

Odgovor: Na to in prejšnje vprašanje sem deloma že odgovo- ril v marsikaterem od prejšnjih odgovorov; člani in društvo mora- jo začutiti, da so oni in društvo vzgojoizobraževalnemu področju resnično potrebni kot organiza- torji boljšega dela in populariza- torji modernjših učno-vzgojnih oblik in metod.

Tako bi prešli tudi na višjo in kvalitetnejšo obliko samoupra- vljanja, ki ne bi bilo omejeno sa- mo na obseg in opredeljenost v samoupravnih aktih, temveč bi te- meljilo na večji poklicni in člo- veški zavesti.

Vprašanje: Marjana Kunej

množi drugi, ki jih pišejo stro- kovnjaki. Prav je tako. Vsi ne čutimo potrebe ali nimamo do- volj znanja, zato bomo pač pi- sali o naših vsakdanjih proble- mih, željah in načrtih.

Pogrešam, da, zelo pogrešam zapise morda reportaže o življe- nju in delu naših šolah. Ker uredništvo nima toliko novinar-jev (sploh jih ima premalo), da bi hodili po terenu, bomo pač poskušali sami pisati. Bil bi preveč krivičen, če bi dejal, da o naših šolah ni bilo v teh letih nič napisanega. Bilo je, toda še vse premalo. Nekateri so morda plašni in ne upajo pisati. Mi- slijo, da ne znajo, da ne bo do- bro. Enkrat je treba začeti. Tre- ba je poskusiti in počasi se tudi tega naučimo ali vsaj poskuš-amo naučiti.

Sam sodelujem pri Prosvet- nem delavcu že več kot deset let. Začel sem s krajšim član- kom o doživljanju na prvem služ- benem mestu. Prav nič si ne domišljam, da znam pisati, a priznam, da bi to rad znal. Za naše glasilo pišem še posebno rad. Ni me sram povedati, da ga vedno tudi nestrno pričakujem. Preberem ga in ocenim; da, ne- kako tudi ocenim — zase.

Prav ko sem danes prebiral različne misli — zanimive in spodbudne o našem časopisu, mi je bilo posebno všeč, da piše o urejanju in delu prvi urednik Prosvetnega delavca, še prav posebno zanimivo pa je bilo pi- sanje urednika Učiteljskega to- variša. Kako vznemirljivo, na- porno in trdo je bilo delo prav pred vojno in verjetno tudi de- setletja pred tem. In ko prebi- ram sestavek sedanjega uredni- ka, vidim, da ključ iz njegovega pisanja želja po še boljšem gla- silu. Verjetno je pomenil starejši generaciji Učiteljski tovariš veliko (še danes ga hvalijo), nam, ki živimo v drugem času in se srečujemo z drugimi prob- lemi (čeprav z mnogimi podob- nimi) in naziranj, pa pomeni mnogo »rosvetnih delavcev.

Se nekaj mi je bilo izredno všeč: sestavek učiteljice Pavle z naslovom »Življenje sem po- svetila otrokom«. Kako krivični znam biti, kako površni v me- dsebojnih odnosih! Kako čudni do starejših kolegov! Niti pom- silimo ne, da so delali v mnogo težjih pogojih, kakor delamo danes in kljub vsemu, kljub grenkim trenutkom izven se- stavek optimistično, ker je pre- žet z veliko ljubeznijo do otrok, do učiteljskega poklica. Vsak tega res ne premore.

In potem Viator. Seznanja nas z novostmi v pedagoškem in drugem tisku. Mislim, da nam je to zelo potrebno. Vsi tudi ni- majo časa, da bi prebrali vse časopise in kataloge. Gotovo pa berejo svoj list. Pred nedavnim sem prebral zelo zanimivo knji- go dr. Nikole Filipoviča: Ustvar- jalnost pri pouku (Stvaralaštvo u nastavi). Napisal je z ugle- den didaktik — zato bi jo moral prebrati vsak prosvetni delavec. Čeprav sem mislil napisati o tej knjigi nekaj več, za danes le tole: knjigo je izdal Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo. Cena: 16 din. Priporočam!

Ne bi bilo slabo, če bi o za- nimivih delih, ki smo jih pre- brali, tudi sami kdaj pa kdaj kaj napisali. Gre predvsem za dela, ki nam jih Viator ni uteg- nil prebrati in priporočiti. Ve- liko ljudi zmore še več. Mislim pa, da je Viatorjevo delo za naš list še posebno dragoceno.

Ob jubileju imam še dve že- lji. Morda ne bi bilo slabo, če bi v vsaki številki objavili za- nimiv sestavek iz preteklih let. Tako bi predvsem mlajši spo- znali probleme prosvetnih de- lavcev pred desetimi, dvajseti- mi leti.

In še nekaj: ali ste že razmiš- ljali o tem, da bi naš Prosvetni delavec izhajal vsak teden? To bi mu na poti v novo desetletje iskreno zaželel.

MILOŠ DJUKIĆ

razred	spol		skupaj glasovalo	
	m	ž	(ocenjenih)	
Opis razredov	8. a	11	16	27
	7. a	13	15	28
	7. b	14	15	29

Deklice so močnejše prevlado- vane samo v 8. a razredu. V obeh sedmih razredih je po ena učenka manjkala, v 8. a pa ena učenka ni oddala anketnega lista; najbrž zato, ker je obiskovala šolo pri- vatno.

Največ zrelosti in odgovornosti je očitno dokazal 8. a razred, kjer se je podpisalo vseh 28 učencev. V 7. a se je podpisalo 24 učencev, manjkala pa sta dva podpisa, najbrž zaradi malomarnosti; en učenec je svoj podpis prečrtal, toda ne do nečitljivosti. Vzrok je

razviden: omahoval je pri lastni oceni (podobno kot ves razred pri njem). Preseneča pa visoko šte- vilo nepodpisanih v 7. b razredu (17 nepodpisanih in 11 podpisanih). Glavni vzrok ne bo malo- marnost, saj je resnično nepodpi- sanih le 5 listov (ostalih 12 pod- pisov pa je zabrisanih) — ampak nezaupanje: 7. b razred sem nam- reč učil šele prvo leto, ostala dva pa že dve leti. Zlasti nezaupljive so bile deklice, saj so se le tri podpisale. V tem razredu se je v redu podpisalo le 11 učencev.

Ocene kolektivna razredna in moja ocena

se ujemata		se ne ujemata		razred	
m	ž	m	ž		
10	14	1	2	ali 18,5 %	8. a
8	12	4	2	ali 28,6 %	7. a
10	9	4	6	ali 34,5 %	7. b

BREZ »OLAJŠEVALNIH OKOLNOSTI«

Kot vidimo iz razpredelnice, spol ne vpliva bistveno na razli- ke v ocenjevanju, pač pa starost. Točnih podatkov o starosti učen- cev žal zdaj ne morem navesti, gibala pa se je od 13 do 15 let. Zareza med 8. in 7. razredom je opazna zlasti po podrobnejši anali- zi. V 8. razredu se namreč v re- snici razhajamo samo v 1 oceni (3,7 %). Učenci Zdenki sem hotel dati pet, toda učenci niso upošte- vali socialnega dejavnika in pri- zadevnosti (mislim, da zavestno nočejo upoštevati »olajševalnih okolnosti«), zato so njeno znanje ocenili s 4 (poleg ene 5, ene 4/5 in štirih 3). Oceno sem ji popravil na 4. Pri ostalih dveh pa je bil razred razpolovljen: Marjanu je polovica prisodila 3, polovica pa 4; Jožica pa je dobila 13-krat 3, eno 3/4 in dvanaest 4. Obema sem dal višjo možno oceno.

Medtem ko je v 8. razredu razmerje med ocenami kolektiva in mojimi ocenami skoraj ideal- no, pa je v 7. nekoliko drugače. V 7. a se ne ujemamo v dobri četr- tini primerov. Više kot jaz je razred ocenil enega fanta, nižje pa tri fante in dve deklici. Če pomislim na dva primera, kjer sem upošteval socialni dejavnik — obakrat sem dal in vztrajal pri višji oceni — gre v resnici za 14,3 % neskladje. Nesklad- je pa v 7. b naraste do dobre tretjine (10). Vendar so tudi tu- kaj »soocenjevalci« le trikrat zahtevali višje ocene. Zato more- mo kljub precejšnji razliki v od- stotkih govoriti tudi pri tem raz- redu o visoki samokritičnosti.

Učenci so v vseh razredih ocene bolj zniževali kot zviševali. Najmanj zanesljive ocene so 3—4 (tu smo prišli v vseh treh razredih desetkrat navzkriž). Skrajne ocene niso problematične, čeprav je res, da je bila enka (enkrat) samo v 7. a razredu. Zato o kri- tičnosti, ki odloča o eksistencial-

no pomembni oceni (izdelati ali past) pravzaprav ne smemo dosti govoriti.

V 7. a, kjer sem imel vse pod- pise, sem pregledal tudi, kako so se učenci sami ocenili: enako kot razred se je ocenilo 17 učencev (9 m in 8 ž), drugače kot razred pa 10 (4 m in 6 ž); ena učenka se ni ocenila, ker je manjkala. Višjo oceno so si prisodili 3 učenci (2 m in 1 ž), nižjo pa 7 (2 m in 5 ž).

Tudi ti podatki kažejo, da so učenci precej samokritični, zla- sti deklice so skromne (nekateri

LITJA

USPEH TUDI OBVEZUJE

V šolskem letu 1969/70 obisku- je osnovno šolo Dušan Kveder- Tomaž v Litiji 806 učencev, med njimi se jih 75 vozi z avtobusom in 73 z vlakom. To so učenci, ki so prva šolska leta obiskovali po- družniške šole v Kresnjah, Rib- čah, Hotiču, Savi in Konjšici.

Uspešno je izdelalo razred 662 učencev ali 82,13%, razreda ni iz- delalo pa 141 učencev ali 17,50%; trije učenci ali 0,37% so neoc- enjeni. Po eno nezadostno oceno ima 75 učencev, po dve nezadostni oceni 33, tri ali več pa tudi 33 učencev.

Sorazmerno dober uspeh je tre- ba pripisati splošni skrbi učnega kadra in seveda velikemu številu ur dopolnilnega pouka, ki so ga obiskovalci učenci po I. redovalni konferenci.

Ceprav je zaradi oddaljenosti nekaterih učencev (predvsem vo- začev), zaradi obremenjenosti učencev in učiteljev težko organi- zirati dopolnilni pouk, je bilo predvsem v popoldanskem času v

višjih razredih in po pouku v niž- jih razredih skupno 524 ur dopol- nilnega pouka. Od tega od 1. do 4. razreda 187ur, od 5. do 8. razreda pa 337 ur. Največ ur dopol- nilnega pouka v višjih razredih je bilo pri matematiki (154), sloven- skem jeziku (78), angleškem jezi- ku (59). Dopolnilni pouk v nižjih razredih je obiskovalo 81 učencev, v višjih razredih pa 286 učencev (nekateri učenci tudi pri dveh ali treh predmetih).

Ob zaključku I. polletja bi bilo treba povedati tudi to, da je bilo zadnje tedne (tudi zadnje dni) ne- koliko preveč raznih tihih vaj in nalog objektivnega tipa. To seveda ni značilno samo za litjsko šolo, temveč tudi za druge šole po Slo- veniji. Menim, da bi bilo treba naloge le nekoliko bolj premišlje- no porazdeliti, ker je to prevelika obremenitev za učence.

Sorazmerno dober uspeh v I. polletju obvezuje učitelje (in tudi učence), da bodo v drugem pol- letju delali še bolje.

Miloš Djukić

Svet osnovne šole
I. celjske čete v Celju,
Vodnikova 4
razpisuje delovno mesto
— predmetnega učitelja za te- lesno vzgojo (ženska)
Nastop službe 1. II. 1970.
Pogoj:
diploma I. stopnje VŠTK ali
PA.
Stanovanja ni.

Osnovna šola
Ivan Skvarča Zagorje ob Savi
razpisuje delovno mesto
— UČITELJA
ANGLEŠKEGA JEZIKA
za določen čas od 4. II. 1970
do 15. IV. 1970.
Pogoji:
predmetni učitelj.
Stanovanja ni.

SLEPI IN SLABOVIDNI v škofjeloškem Centru za rehabilitacijo in varstvo slepih Slovenije

Denar za gradnjo novega poslopja in obnovo starega pomagata zbirati RO Zveze slepih Slovenije in revija Stop

Leta 1967 je bilo ugotovljeno, da je v naši republiki 1654 slepih, lani pa so zabeležili še 900 slabovidnih oseb. Od skupnega števila 1654 slepih je zaradi bolezni izgubilo vid 956 občanov, zaradi nesreče ali poškodbe 421, iz prirojenih vzrokov 72, iz neznanih vzrokov pa je izgubilo vid 205 oseb.

In kakšen je njihov socialni položaj?

Starostnih, invalidskih in družinskih upokojencev je 589 oseb, z dohodkom iz delovnega razmerja se preživlja 320 oseb, občinski podpirancev je 239, z lastnim premoženjem se jih preživlja 132, v zvezi slepih prejema priznavašino 130 oseb, 113 je preužitkarjev, ki imajo hrano in stanovanje, vojaskih vojnih in mirovnih invalidov 91, 43 članov prejema otroški dodatek, 17 pa je preužitkarjev, ki imajo samo stanovanje ali samo hrano.

Od 320 zaposlenih slepih in slabovidnih jih je največ zaposlenih v telefoniji. Trenutno je v Sloveniji 157 slepih telefonistov. Drugo mesto zavzema poklic delavec; to so slepi in slabovidni ljudje, ki se uspešno uveljavljajo na različnih delovnih mestih v industriji in drugod. Takih delavcev je pri nas zaposlenih 85.

Slepi delajo tudi v intelektualnih poklicih (prosvetni delavci, logoped, pravnik, itd. — 13 oseb), 14 je fizioterapevtov, v klasični obrti slepih (ščetkarji, metlarji, pletarji) jih je zaposlenih 16, nekaj pa jih dela še v drugih poklicih, kot npr.: vrtar, kurir, kovinar, mizar, gospodinjka, pomočnica.

Zveza slepih ima po vsej Sloveniji organizirane osnovne organizacije slepih, ki pomagajo razreševati problematiko slepih na posameznih območjih. Takih osnovnih organizacij je devet, za gamske slepe pa je Zveza odprla šest samskih domov v Sloveniji.

125 STAREJŠIH SLEPIH IN SLABOVIDNIH V ŠKOFJI LOKI

Družbena skrb za slepe in slabovidne poteka pri nas v različnih smereh in na različne načine. Ena od tradicionalnih oblik sanacije psihofizično prizadetih oseb je domska oziroma zavodskale za razumevanje njihovih oseb-

nikov in pogojev. Nedvomno je eden prvih pogojev za uspešno delo, prostorov, v katerem živijo slepi in slabovidni. Drugi pomemben dejavnik pa so ljudje, ki se ukvarjajo s temi osebami.

Mladi slepi in slabovidni, ki se šolajo v Ljubljani, imajo zelo lepe možnosti za svoj umski in fizični razvoj. To jim omogoča sodobno zgrajena šola, lep internat, telovadnica in seveda kakovostno usposobljeno učno vzgojno osebo. Naša družbena skupnost je za tovrstne osebe mnogo prispevala in do neke mere za daljši čas uredila in sanirala problematiko najmlajših slepih in slabovidnih. Kako pa je poskrbljeno za tiste slepe, ki so končali osemletko v ljubljanskem zavodu za slepe in kako za starejše slepe in slabovidne osebe?

Edini zavod zanje je v Škofji Loki, uradno se imenuje CENTER ZA REHABILITACIJO IN VARSTVO SLEPIH SLOVENIJE. Sedemsto let stara graščina in po vojni zgrajena stavba nudi danes 125 slepih in na vidu prizadetih osebam v tem centru kar se da primerno in udobno življenje.

Pisano množico teh ljudi lahko razvrstimo v tri večje skupine, glede na njihovo starost, delovanje in socialno stanje. Prav zaradi tolikšne heterogenosti je tudi namen te ustanove širši. V glavnem lahko strnemo celotno dejavnost in pomembnost tega zavoda v tri bistvene naloge, ki jih opravlja: nudi varstvo starejšim slepim — upokojencem in socialno ogroženim ljudem, omogoča rehabilitacijo mlajšim osebam in jih usposablja za razne poklice. In tretje: prizadeva si zaposliti slepe in slabovidne bodisi v njihovi ustanovi ali drugod.

Oglejmo si razmere, v katerih živijo škofjeloški varovanci, ki so prišli semkaj skoraj iz vse Slovenije.

V centru je največ starejših slepih in slabovidnih, ki stanujejo v graščinski stavbi. Med njimi je precej takih, ki so ne samo slepi, ampak imajo še vrsto drugih telesnih hrib in boleznih. Strešno osebo ima zato polne roke dela, pa tudi mnogo dobre volje.

zatekli semkaj do svoje smrti. Če bi jim hoteli izboljšati njihove življenjske razmere, bi morali opraviti 18 večjih popravil in preureditev. Denarja za tako preureditev seveda ni in tako bodo morali ti ljudje najbrž še precej dolgo čakati na boljše čase.

Kljub temu pa imajo izredno voljo do življenja in veseli so, kadar kdo z njimi prijetno pokramlja in premleje to ali ono iz današnjosti in preteklosti.

slopja, kar bi najbolj ustrezalo dolgoročnemu razvoju tovrstnega šolskega centra.

Vrnimo se še k problematiki proizvodnega oddelka, kjer teče stroji od jutra do poznega mraka. Če si ogledamo te delavnice, lahko spoznamo, da bi morale za nekatere poklice in dela biti sodobneje opremljene in urejene.

Pretni in nepraktično urejeni prostori, preozki hodniki in slabe

Rehabilitanta pri pouku slovenskega jezika in učenju Braillove pisave

»TOVARNA« ŠOLA IN ZAPOSLOVANJE

V neposredni bližini grajskega stolpa in graščine je dolga enonadstropna stavba, ki je bila zgrajena po drugi svetovni vojni. V njej so delavnice slepih, upravni prostori, posebna šola in stanovanja za tiste, ki so stalno zaposleni v centru. Delavnice so pravzaprav tovarna v malem. Od proizvodnje v teh delavnicah in seveda od prodaje izdelkov je odvisen njihov življenjski standard. Najstarejša proizvodnja v teh delavnicah je izdelovanje metel, košar in ščetk. To je tako imenovana klasična obrt slepih. Miselnost, ki je vrsto let vladala pri laikih in strokovnjakih, da so slepi sposobni samo za te tri poklice, že zdavnaj ne velja več. Danes vemo, da je slepe in slabovidne mogoče usposobiti tudi za vrsto novih poklicev, bodisi na fizičnem ali intelektualnem področju.

Sodobna miselnost v zvezi z zaposlovanjem in rehabilitacijo tovrstnih invalidov je zajela kmalu tudi vodilne ljudi v tem zavodu. Zato so začeli s preusmeritvijo dela, in sicer s kovino in lesom. Tako imajo danes v zavodu poleg klasičnih delavnic tudi kovinsko predelovalno in mizarstvo. V njih so zaposleni slepi in slabovidni delavci, nekaj pa je tudi delavec »od zunaj«, ki nimajo okvarjenega vida.

Vodilno vlogo pri usmerjanju mladih rehabilitantov ima strokovna dvestopna posebna šola, ki ima svoje prostore nad delavnicami.

Šola usposablja v dveh letnikih mlade slepe in slabovidne za naslednje poklice: telefonista-administratorja in za kovinskega delavca. Učenci se seveda lahko izučijo tudi v klasičnih delavnicah, in sicer za ščetkarja, metlarja in pletarja. Sedaj se šola v obeh letnikih 39 mladih rehabilitantov. Pouk je neposredno povezan s proizvodnim delom in praktičnimi vajami v delavnicah ali v telefonskih centralah ali v pisarnah, kjer jih uvažajo v konkretno delo, ki jih čaka po končani šoli. Največ zanimanja kažejo rehabilitanti za poklic telefonista. Doslej se je v tej šoli tudi največ slepih usposobilo za to delo.

GRADNJA NOVEGA POSLOPJIA — IZHOD IZ ZAGATE

Pogoji, v katerih dela šola, seveda niso zavidanja vredni. Verjetno, če že ne skoraj zagotovo, so druge strokovne šole na Slovenskem mnogo bolj opremljene in urejene kot ta edina posebna strokovna šola pri nas. Letos so uredili sanitarije in učilnice, vendar še zdaleč ne moremo govoriti o funkcionalnosti prostorov in celotnega okolja, v katerem živijo rehabilitanti. Če pristojne k temu še dejstvo, da nimajo dovolj vzgojnega osebja, potem je razumljivo, da je treba tudi tu storiti korak dalje. Vodstvo šole, kakor tudi vodstvo centra se zavzemata za gradnjo novega po-

sanitarije, kakor tudi pomanjkanje sodobnega strojnega parka v delavnicah — vse to zavira večjo produktivnost in obseg dela. Pretežni del dobička v centru ustvarjajo prav ti ljudje, od njihovega dela je odvisna rentabilnost poslovanja celotnega podjetja. Izdelki, ki pridejo iz delavnic, morajo biti kakovostno izdelani, sicer jih ni mogoče prodati. S to preprosto resnico se srečujejo tudi ljudje v tem zavodu in povsem razumljiva je njihova trditve, da bolje lahko izdelajo le, če imajo boljše stroje, boljše usposobljene ljudi in sodobne delavnice. Konkurenčni boj na tržišču je oster; kljub sedanjim razmeram pa slepi in slabovidni v centru proizvajajo kakovostno blago in ga lahko prodajajo.

Vsa omenjena problematika tega edinstvenega zavoda, s tako pestro dejavnostjo, ni nova. Že vrsto let je živo pričujoča in z njo so seznanjeni tudi republikliki in drugi organi. Kako rešiti to dokaj zapleteno problematiko za daljše obdobje, je stvar, o kateri so že večkrat razpravljali na najrazličnejših forumih. Predlogi za sanacijo so bili dokaj različni in včasih celo navzkrižni. Dokončno je obveljalo mnenje, ki so ga predlagali v centru, namreč da je rešitev iz sedanjega dokaj slabega položaja edino gradnja novega poslopja. Novo poslopje bodo zgradili v bližini sedanjih stavb, temeljito pa bodo preuredili tudi graščino, v kateri so starejši slepi in slabovidni. Preureditev in gradnja novega objekta za šolo naj bi potekala postopoma.

Tako kot vedno, je tudi ob teh dobro zasnovanih načrtih nastalo vprašanje: kje dobiti denar za njihovo uresničitev? Dobro vemo, da so mnogi lepi načrti in zamisli obtičale v »predalu« prav zaradi pomanjkanja denarja. In da se ne bi to zgodilo tudi v Škofji Loki, je pobudo za rešitev tega vprašanja dalo vodstvo centra: če smo zbirali denar za Planico, za gradnjo Debelega rtiča in še za vrsto drugih objektov, čemu ne bi naprosili za pomoč našo slovensko javnost.

Tako nekako so razmišljali vodilni moške v centru z direktorjem centra tovarišem Ivanom Bizantom. Z zamisljo so se strinjali tudi člani kolektiva, ki pravzaprav najbolj občutijo vse pomanjkljivosti sedanjega »udobja« v zavodu. Republiški odbor zveze slepih Slovenije in slovenska revija Stop sta obljubila pomoč pri tej plemeniti akciji, ki že poteka.

Predvidevajo, da bodo za ureditev, adaptacijo in gradnjo nove šole potrebovali 900 milijonov dinarjev. To seveda ni malo, res pa je, da bodo stroški še mnogo večji, če bomo še nadalje odlagali tako perečo problematiko. Skrb za te invalide, ki imajo okvarjen vid, ni le skrb tistih, ki vodijo ta zavod, temveč skrb vse naše družbe.

VLADÓ ROZMAN

Spolna poučitev še ni spolna vzgoja

Poplavi sestavkov o spolnosti v okviru »spolne revolucije« se je zadnje leto intenzivno pridružil »Magazin 7 dni«. Bralci že več mesecev vsak teden prebiramo razne članke neznanih avtorjev, ki razlagajo svoje nazore o spolnosti.

Prav je, da o področju človekovega doživljanja, ki je bilo dolga stoletja zatirano — o spolnosti v ljubezni veliko razmišljamo in pišemo.

Zal pa se je v seksualnem valovju nabralo že nekaj naplavin, ki zaudarjajo in smradijo sveža prizadevanja moderne spolne vzgoje. Gre za napačno enačenje pojmov — vzgoja in poučitev.

Napačno naziranje, da je »spolna vzgoja« že »poučitev o funkcijah razpelojevanja«, ni razširjeno samo med nepoučeno množico, ampak se zelo bohoti tudi v sestavkih o spolnosti, ki želijo biti »revolucionarni«, v

njem ne spada nobena »priča«, torej tudi otrok ne.

Otrok še ni zrel človek, otrok miselnosti in čustveni svet se šele razvija, otrok je na neki določeni stopnji »integracije« svojih življenjskih funkcij (nagonov, misli in čustev). Ni še sposoben doživljati »spolne ljubezni« v nje zreli obliki. Splošno jo je doživljati v posebnih oblikah, ki jih je Freud poimenoval faze (oralna, analna, falusna). Otroku ima težave že ob spolni poučitvi, kot jo pojmuje knjižica »Kako si prišel na svet«, in mu morajo starši dodati taktno in rahločutno še vrsto misli, čustev, doživljanja. Razložiti mu morajo veliko razliko med človekom in ostalimi živimi bitji. To pa ni enostavno. Naziranje, da je »spolnost le nagon za ohranitev vrste, naravna sila, ki pravzaprav nima nobene cene«, je zadosten dokaz, kako težko je otroku dokazati, da so bitja, ki tako (živijo) mislijo, tudi »ljudje«!

Ko trdim, da »intimni spolni odnos« ne potrebuje tretje osebe, ne mislim, da morajo starši pred otroki skrivati medsebojne neznanosti, ampak obratno.

Izkazovanje medsebojne naklonjenosti med materjo in očetom je nujen pogoj za zdravo rast otroka. Pristostovanje konkretnemu spolnemu stiku v okviru celotnih spolnih odnosov pa je za otroka lahko zelo škodljiv šok, ker enostavno še ni zrel, da bi lahko združil svoje občutke vida s svojimi šibkimi sposobnostmi mišljenja in tipično otroškimi — nezreliimi čustvi.

Vsakdanja praksa v »seksualnih ambulantah« in drugih področjih psihiatrije in psihologije nam dokazuje, da šok iz otroštva, ki ga sproži nenaravna prisotnost ob »parjenju«, rodi močne duševnega doživljanja, v smislu fobij in manij...

Tudi v sestanku, ki me je spodbudil k pisanju, piše:

»V njuni spalnici sem videl kaj počenjata. Stal sem kot okamenel. Zbežal sem z groznim občutkom krivice in sramu. Prišel sem sovražiti svoje starše. Čutil sem od njih odvratnost in željo po pomčevanju. Zdel sem zbirati pornografske fotografije — da bi prestrašil ljudi — ki se obnašajo živalsko.«

Da otroci ne doživljajo šoka ob opazovanju telesne združevanja, ne moremo doseči s »treningom«, ki ga priporoča »Magazin 7 dni« v nepodpisnem sestavku. Po tem vzorcu bi morali pojesti še cvetje pri jablan, da nas ne bi kislila nezrelega sadja kremžila. Kdo bi čakal na zrelo sadje!

»Spolna poučitev oz. konkreten prikaz bioloških funkcij razpelojevanja še dolgo ni »spolna vzgoja«.

Prihodnjič: »Spolna poučitev je člen v verigi spolne vzgoje«.

T. K.

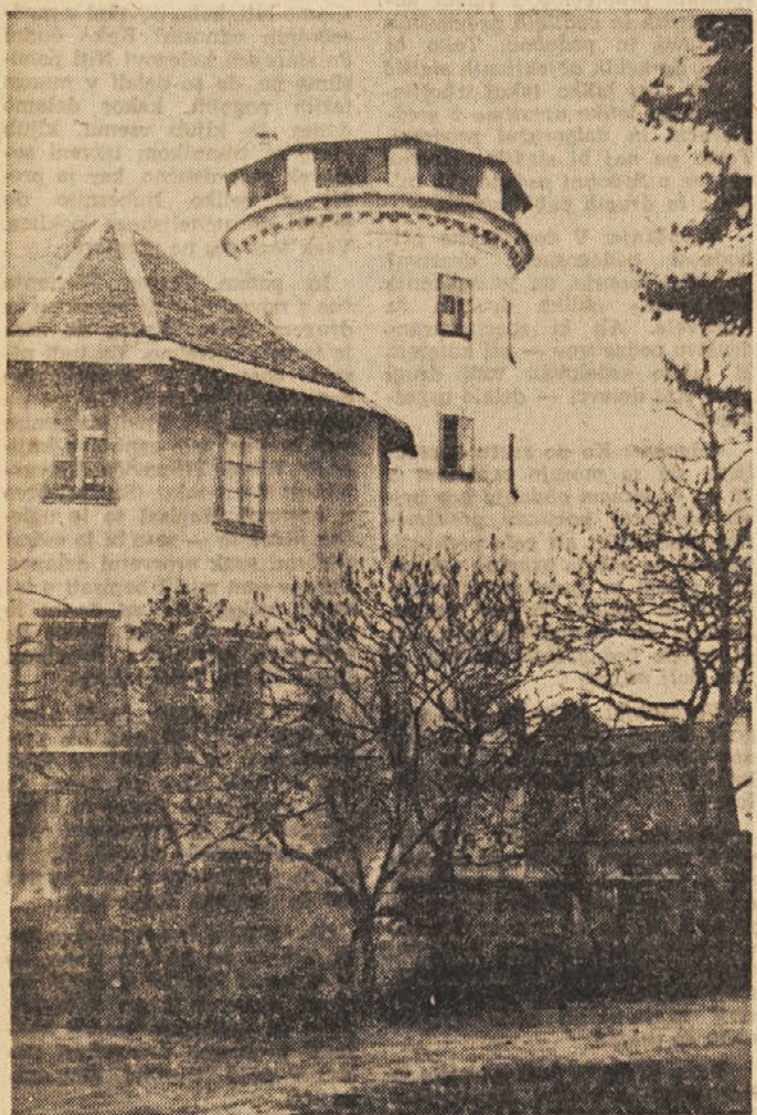
Popravki v Objavah št. 1 — 1970

Bralce prosimo, da popravijo napake, ki so nastale v prv letošnji številki Objav republiškega sekretariata za prosveto in kulturo dne 22. januarja 1970:

na 2. strani v tretjem odstavku 8. člena: Če republiški sekretar ne imenuje predsednika izpitnega odbora tri dni pred začetkom zaključnega izpita...
Pravilno: Če republiški sekretar ne imenuje predsednika izpitnega odbora trideset dni pred začetkom zaključnega izpita...

na 2. strani v petem odstavku 8. člena: Izpitni odbor lahko imenuje tudi druge osebe, da nadzoruje kandidata...
Pravilno: Izpitni odbor lahko imenuje tudi druge osebe, da nadzoruje kandidata...

na 3. strani v prvem odstavku 15. člena: Na vseh srednjih šolah se opravlja pismeni in ustni del zaključnega izpita iz usniti del zaključnega izpita...
Pravilno: Na vseh srednjih šolah se opravlja pismeni in ustni del zaključnega izpita iz materinega jezika ter usniti del zaključnega izpita iz novejših zgodovine narodov Jugoslavije...

Staroška graščina, v kateri živijo in delajo slepi starejši ljudje

oskrba. Pri tem naša družba ni pozabila na osebe, katerih vid je ogrožen, in na povsem slepe. V Sloveniji imamo danes dva specifična zavoda, v katerih so slepi in slabovidni: slepa in slabovidna mladina obiskuje osemletno osnovno šolo v zavodu v Ljubljani, za starejše slepe pa je zavod v Škofji Loki. V obeh zavodih skušajo nuditi slepim in slabovidnim čim boljše počutje in ugodje. Prizadevajo si, da bi jim dali kar največje možnosti za njihovo lastno ustvarjalno delo in kasnejše vključevanje v proizvodno delo.

Uspeh njihovega požrtvovalnega dela je odvisen od mnogih dejav-

nih in drugih težav. Seveda pa jim ne morejo pričarati dvoposteljnih sob, sodobno urejenih sanitarij, varnih stopnic in še vrste večjih in manjših stvari, ki bi omogočile prijetnejše bivanje. Marsikateri varovanec se je za stalno naselil v ta zavod in mnogo jim je le — ta tudi edini dom. Čeprav je bila graščina že nekajkrat znotraj preurejena, vendar temeljite obnove in preureditve še ni doživela. Tako so v njej še danes večje grajske sobe, ki rabijo za skupne spalnice, zastarela sobna oprema, slabe stopnice, sanitarije in še bi lahko naštevali, kaj vse negativno vpliva na psiho teh starčkov in ženic, ki so se

Nižja stopnja:

6. februarja ob 14.05 II. program
7. februarja ob 9.05 I. program

NAŠ PREŠEREN

Tako je naslov oddaji, ki naj bi jo otroci ob radijski šoli za nižjo stopnjo poslušali ob slovenskem kulturnem prazniku. Rekli boste, da je to prezahtevna snov. Kako pripovedovati otrokom v najnižjih razredih o Prešernu in njegovih Poezijah? Poizkusili smo najti način in se tudi to pot približali otroku. Našli smo izhodišče — domači kraj.

Avtorica oddaje Neža Maurer, pravi tako:

»Vsaka vas, vsaka gora, tudi vsak potok je lep, pravzaprav najlepši — seveda za fante in deklice, ki so tam doma.«

In če bi mogli napisati otroci pesem, najlepšo pesem o svojem domačem kraju, kako bi jo napisali?

Nižja stopnja:

- 6. in 7. februarja:
NAŠ PREŠEREN
- 13. in 14. februarja:
SINIČKA JE OBISKALA
PARTIZANE IN OTROKE
- 20. in 21. februarja:
SPREMILJAJMO PESMICO
- 27. in 28. februarja:
TELEFON
- 6. in 7. marca:
ZAKAJ JE ZBOLELA
BELA MUCA?
- 13. in 14. marca:
SREČALI SMO RIBICO

Srednja stopnja:

- 10. in 11. februarja:
OBRAVNAVA MOLA
- 17. in 18. februarja:
PANONSKA NIŽINA
- 24. in 25. februarja:
RESNIČNOST IN
DOMIŠLIJA V
ZGODBAH ELE PEROCI
- 3. in 4. marca:
OD PALICE
DO TELEVIZIJE
- 10. in 11. marca:
PODLOŽNIŠKA VAS
IN GRAD
- 17. in 18. marca:
OD NOTRANJSKIH GOZDOV
DO TRŽAŠKEGA MORJA

Višja stopnja:

- 10. in 12. februarja:
PRISTANIŠČE
BREZ MORJA —
OSTIA ANTICA
- 17. in 19. februarja:
JOČI, LJUBLJENA
DEŽELA
- 24. in 26. februarja:
JEZIK BAROČNE
KNJIŽEVNOSTI
- 3. in 5. marca:
OD IMPRESIONIZMA
DO MODERNE
- 10. in 12. marca:
KARL MARX —
MISLEC REVOLUCIJE
- 17. in 19. marca:
POD VEČNIM LEDOM

Nenavadni pogovori

- 18. in 23. februarja:
ALI SMO LAHKO VSI
ENAKI
- 4. in 9. marca:
POČITNICE NISO
IZPOLNILE MOJH
PRICAKOVANJ
- 18. in 23. marca:
RED — NERED

Tako pesem je nekoč napisal največji slovenski pesnik, doktor France Prešeren. Njegovi domači kraj je majhna vas Vrba, od koder je le uro peš hoje do tiste kotline, za katero pravi, da je prava podoba raja. To je Blejsko jezero z otočkom.

Takrat, ko je mali France Prešeren prvič videl to lepo kotlino, ob jezeru še niso stali hoteli, tja še niso prihajali na izlet šolarji, to je bilo pred dobrim stoletjem in pol.

Pozneje je France Prešeren prepotoval veliko sveta, svoje rojstne vasi pa ni nikoli pozabil.

Dosti je živel v Ljubljani, in kratek čas svojega življenja tudi v Kranju.

Vrba, Kranj, Ljubljana — trije kraji, v katerih je Prešeren živel, trije kraji ob isti reki Savi.

Vrba, njegov rojstni kraj, sreča njegovih otroških let in uteha v kranjskih letih.

Ljubljana — kraj Prešernovih moških let, njegove življenjske sreče in nesreče, kraj, kjer je nastala večina njegovih pesmi.

Vrba—Kranj—Ljubljana — trije kraji ob isti reki Savi. Savo, bistro in zeleno, ki jo je Prešeren srečeval in občudoval od otroških let, je poznal tudi z njene potuhnjene, hladne strani. Križala mu je pot in mu ugrabila prijatelja Matija Čopa, po tegrila ga je v vrtincu, na katerih dnu se baje skriva povodni mož.

(Ko je Prešeren listal po zaprašenih knjigah, je naletel na ljubko zgodbo o prevzetni Ljubljanski Urški, po katero je prišel povodni mož. Napisal je o tem pesem.)

Najlepše in najdragocenejše, kar je Prešeren podaril Slovincem, je »Sonetni venec«. Napisal ga je ob prijateljskem vzpodbujanju Matije Čopa.

Sava je v času Prešernovega življenja tekla, kot teče danes, tekla je Ljubljana in tudi potok v vašem domačem kraju, je že tekel.

Življenje pa je bilo vendarle precej drugačno — v hišah še ni svetila elektrika, po cestah so vozili samo vozovi, ni še bilo železnice.

V zadnjih letih svojega življenja je Prešeren živel v Kranju. Ljudje se ga spominjajo kot dobrega človeka in poštenjaka, ki se je pred sodiščem potegoval za reveže, za resnico in pravičnost.

V takšnem obsegu je torej zajela naša oddaja in tako bo otrokom vendarle do neke mere predstavljen pesnik dr. France Prešeren.

Srednja stopnja:

OBRAVNAVA MOLA

Oh, kako je to hudo,
če račun ne gre v glavo.
Očka hoče da modrujem,
jaz pa tiho obupujem.
Zame več kot pamet vsa
le bonbonov pest velja.

Na to pesmico so se učenci spomnili, ko so pri angleški uri peli.

To je v resnici stara francoska pesem, ki se je razširila po mnogih deželah, predvsem zaradi prikupnega napeva. Tudi Mozart jo je prelil v klavirsko skladbo. Melodija je služila skladatelju za glavno misel skladbe, ki jo je potem variiral,

Višja stopnja:

PRISTANIŠČE BREZ MORJA — OSTIA ANTICA

V vrsti zgodovinski oddaj »Živa in mrtva mesta« bo ta govorila o rimskem pristanišču Ostia.

Petindvajset kilometrov od Rima, v neposredni bližini slovitega kopališča Ostia Lido, si je mogoče ogledati ostanke starega pristanišča »večnega mesta«. Ohranjeno je bolj od Pompejev in Herkulanuma, zakaj njegovega konca ni povzročila kakšna katastrofa; polagoma ga je s peskom in muljem zasula Tibera in ga tako ohranila za današnje dni. Propadlo je v pozni antiki, ko je zamrla trgovina v Sredozemlju, torej v svojih ohranjenih ostankih odseva ves razvoj Rima od začetkov

do konca rimskega imperija.

V oddaji pa ne gre seveda toliko za opis ostankov antičnega mesta, kolikor za povod, da se ob takem opisu zgoščeno obnovi zgodovina rimskega imperija skozi njegove trgovske in prometne zveze.

V jedru pa je oddaja — ustrezno naslovu letošnjega zgodovinskega ciklusa — posvečena notranji ureditvi mesta, mestni upravi, družbenim službam itn. Kolikor gre za opise posameznih mestnih predelov pa služijo prikazu družbene diferenciacije rimske družbe — od aristokracije v mestni upravi do pristaniških delavcev — sužnjev.

13. februarja ob 14.05 II. program
14. februarja ob 9.05 I. program

Nižja stopnja:

SINIČKA JE OBISKALA PARTIZANE IN OTROKE

V hišici pod gričem kraj vasi so partizani urejali in tiskali časopis za otroke. Miza v uredniški sobi je bila obložena s popisanimi listi in podobami, ki so jih za časopis narisali partizanski slikarji. Večkrat so prišli k partizanom otroci iz vasi. Dobili so papir in svinčnike in so risali. Papir in svinčnik sta bila med vojno za otroke na vasi dragocenost, ki ju ni mogoče kar tako dobiti. Ne knjig ne zvezkov niso imeli in lačni so bili. Zato je bil zanje praznik, ko so smeli v uredništvu partizanskih časopisov risati. Za kratek čas so pozabili na lakoto in trpljenje.

Nekoč so risali zgodbo o Andreju, ki je bil ranjen in so ga partizani prinesli k stari ženi v hišico ob gozdu. Ženica ga je negovala, partizanu-ranjencu pa se je vedno tožilo po brigadi, po tovariših. Težko je prenašal samoto. Stara ženica mu je prinesla v kletki dve drobni taščici.

Otroci so vse to vneto risali in ko so risali taščici v kletki, je na okno potrkala sinička. Bila je lačna in premražena.

In tako se je pričela nova, resnična zgodba za otroke in partizane. Vsi so se siničke razveselili. Odprli so ji, da je lahko zletela na toplo in nahranili so jo. Ostala je pri njih nekaj dni, dokler niso prišli fašisti in so morali partizani tiskarno pospraviti in umakniti. Takrat je sinička odletela, otroci pa so šli domov.

Pričakali so pomlad in sinička pa ni prišla sama. Mlade siničke je pripeljala s seboj. Udomačile so se v češnji. Zdaj so jih otroci veseli poslušali in gledali in partizani so se veselili z njimi. Spet so risali. Zdaj so narisali svojo zgodbo o sinički.

Zgodbo o sinički, ki je obiskala partizane in otroke, je napisala Zima Vrščajeva in jo tudi priredila za radijsko šolo.

17. februarja ob 9.05 I. program
18. februarja ob 14.05 II. program

Srednja stopnja:

PANONSKA NIŽINA

Oddaja o Panonski nižini zajema učno snov četrtega in petega razreda, zato bo gotovo primerna za vse tiste, ki so to snov že predelali in bi oddaja bila le pripomoček za ponavljanje in utrjevanje snovi.

Panonska nižina je zelo velika in jo je le en del pri nas. Kam vse še sega, je že takoj v začetku nazor-

no prikazano. Primož, ki ima prijatelje doma in po svetu, izbira iz kupa pisem le tista, ki so jih napisali njegovi prijatelji, ki živijo v Panonski nižini: to pa je v Ukrajini, na Slovaškem, v Avstriji in na Madžarskem. V obliki pisem, ki mu jih prijatelji pišejo, je napisana cela oddaja. Tako spoznamo slovenski del Panonske nižine, Hrvaško Zagorje, Baranjo, Posavino, ustavimo se ob Deliblatski peščari in izvemo, kako so živi peski potovali in kako so jih ukrotili.

10. februarja ob 9.05 I. program
11. februarja ob 14.05 II. program

spreminjal ritem in tudi posamezne tone v melodiji.

Od spoznavanja glasbenih oblik, teme in variacije, nas avtorica oddaje počasi pripelje do molove lestvice in obenem ponovi durovo. V tej pesmici (slovenski) nazorno razloži, kaj je mol in razliko z durovsko lestvico.

Ob koncu oddaje pa otroci zapojejo pesem v duru in molu. Oddaja zelo nazorno pokaže razliko med durom in molom in utrdi molovo lestvico tudi učencem, ki jim glasbena teorija dela težave.

Izvemo tudi, kaj uspeva v Panonski nižini in kako ljudje živijo. Oddaja je primerna predvsem za peti razred, čeprav jo bodo tudi otroci nižjih razredov s pridom poslušali, zlasti če bodo ali če so že prej kaj slišali o njej. Ob tem seveda lahko zvedo kaj o nekdanjem Panonskem morju in o vratih za prehod v srednjo oziroma južno Evropo, o pohodih številnih narodov in tudi Slovanov vzhoda proti zahodu in jugu, o prodiranju azijskih plemen (današnjih Madžarov in že prej Hunov) in o prodiranju Turkov proti Dunaju, in podobno.

JOČI, LJUBLJENA DEŽELA

Južnoafriška unija je ena zadnjih, za sodobno človeštvo tako sramotnih postojank rasizma. V tej bogati deželi si namreč ena petina priseljenega belega prebivalstva lasti vse moralne in materialne pravice nad življenjem in ravnanjem štirih petin črncev-domačinov, ki bi morali biti pravzaprav gospodarji svoje dežele, a so v resnici domala v suženjskem odnosu. Rasizem v tej deželi se je razrasel do popolnosti in do skrajnih konsekvenc. Domačini nimajo nikakršnih pravic v javnem, političnem, kulturnem, znanstvenem, športnem ali kakršnekoli že življenju svoje dežele. Degradirani so v težaško delovno silo, ki za minimalni zaslužek koplje belim gospodarjem zlato, uran, diamante in antracit iz rudniških zakladov.

Južnoafriška republika je, skratka eno najbogatijših področij — in obenem ena najtemnejših lis na družbeno-političnem zemljevidu sveta. Kar težko si je namreč zamisliti strahotno brezpravje, ki so ga deželni stotisoči črnih rudarjev v zlatih in diamantnih rudnikih, delavci

v številnih tovarnah, na plantažah, v pristaniščih. Težko si predstavljamo njihovo nemoč, nič laže pa ne doživljamo nemoči demokratičnega človeštva, ki je južnoafriški rasizem sicer odločno obsodil in ga obsoja tudi vnaprej, vseeno pa tamkajšnjega do surovosti izpeljanega imperialističnega režima ne more onemogočiti, saj je njegova moč prav v sistemu mednarodnega trgovanja, ki se ravna po brezobzirnih zakonih ekonomike, moralne obsodbe pa pušča v nemar. Južnoafriška unija se je in se tako kljub nevzdržnemu notranjemu režimu in kljub malone enotni obsodbi svetovne javnosti naglo razvija, seveda samo v korist vsemogočne manjšine. Razvoju sicer nihče ne nasprotuje; nasprotno! Toda normalen razvoj sveta si je mogoče zamisliti samo ob skladu rasti materialnega blagostanja in demokratičnih odnosov ozir. možnosti v vsaki posamezni deželi. Če tega skladja ni, ostajajo problemi človeštva odprti. Južnoafriška unija je še več kot problem — je rana človeštva sredi 20. stoletja.

20. februarja ob 14.05 II. program
21. februarja ob 9.05 I. program

Nižja stopnja:

SPREMLJAMO PESMICO

To je naša druga glasbena oddaja namenjena najmlajšim šolarjem. Ponovili bomo pesmico, ki smo se je že naučili: Jaz sem mala miška, in se naučili nove: Jurček teče, teče v šolo. To je tisti Jurček, ki je prepozno vstal, se pozabil uniti, na poti v šolo je moral čakati na križišču na zeleno luč in končno zamudil šolo. V šoli so že peli in mu takoj, ko je prišel, zapeli njegovo pesmico. Pesem o semaforju:

Jurček teče, teče v šolo.
zjutraj pozno vstal je, joj.
Ko pa pride do križišča,
rdeča luč zasveti: Stoj.
Jezno Jurček vanjo gleda:
»Nimam časa stati tu!«
Pomežikne luč rumena
in takole reče mu:
»Malo še potrpi, glej:
luč zelena, brž naprej!«

Otroci spremljajo pesmico na najrazličnejše načine in jo še in še dopolnjujejo. Pri tem se kar mimogrede vadijo pravilno dihati, lepo oblikovati vokale, ritmično izgovarjati besedilo pesmice itd. Pesmico spremljajo z udarjanjem s palčicami po tamburinu, bobnu, trikotu, vmes izgovarjajo tik-tak, tik-tak, tik-tak —

Nižja stopnja:

27. februarja ob 14.05 II. program
28. februarja ob 9.05 I. program

TELEFON

Pred kratkim smo imeli na spored oddajo Od sla do televizije. Tudi tam smo govorili o telefonu, o eni izmed naprav za sporazumevanje na daljavo. To pot se bomo pogovarjali samo o telefonu, na kakšnem principu deluje in med drugim tudi o tem, kako si najpreprostejši telefon lahko naredijo otroci sami. Franci in Boris, dečka iz 2. razreda osnovne šole, sta si ga naredila na izletu. Pomagal jima je oče in jim sproti tudi vse razlagal. Za svoj telefon sta potrebovala dve prazni konservni škattli, risalni papir, sukanec, škarje, lepilo in prav nič drugega.

Iz risalnega papirja sta si urezala majhen mikrofonski, v mikrofonski pa opna, ki se, ko govorimo, trese. Ko se opna trese, poskrbi mikrofonski da se tresljaji prenesejo na električni tok. Nihanje električnega toka potuje po žici k osebi, s katero se pogovarjamo, oziroma do slušalke, ki si jo je dvignil k ušesu. Električni tok je tudi tisti, ki prepotuje razdaljo 300.000 km v eni sekundi. Če bi potoval zvok samo po zraku iz kraja v kraj, bi to trajalo kar dolgo časa. Če bi od nas klicali v Ameriko (npr. 6000 km daleč), bi za to pot potreboval naš glas kar 5 ur.

Oddajo je napisal Jurij Holy.

RESNIČNOST IN DOMIŠLIJA V ZGODBAH
ELE PEROCI

Se vedno je oprto vprašanje, zakaj literarna teorija in literarna zgodovina v svojih učenih razpravah ne upoštevata književnosti za otroke razen v redkih primerih, na primer kadar obravnavata pesniško delo Otona Župančiča in se zaradi svoje pedantnosti takole mimogrede pomudita tudi pri njegovem Cicibanu. Ali je tako povsod po svetu ali samo pri nas, da tako malo pišemo in premišljujemo o oblikovnih in vsebinskih sestavinah tako klasične kakor sodobne književnosti za otroke? Ne dvomno nam je glede tega lahko v vzpodbudo znamenito in zanimivo literarno-zgodovinsko delo francoskega komparativista Paula Hazarda. Knjige, otroci in odrasli, v katerem sloviti literarni zgodovinar razgrinja tegobe in muke pri rojevanju književnosti za otroke in hkrati otrokovo željo po spoznavanju sveta in življenja tudi prek fantazijskega medija, izoblikovanega v klasičnih pravljicah in pustolovskih zgodbah.

To kratko, zgolj nakazano uvodno premišljevanje, naj bi nas pripeljalo do smisla in pomena obravnave uspešnih del za otroke in mladino, ki jih je v dobrih dveh desetletjih napisala ELA PEROCI. Njene fantazijsko obravnavane zgodbe o otro-

kovem svetu in okolju, če omenimo le nekatere kot Muca copatarica, Moj dežnik je lahko tudi balon, Tacek, Kdaj je Ljubljana najlepša, Hišica iz kock in veliko drugih, so se v posamičnih objavah ali v zbirkah uvrstile med knjige na zdaj že kar bogati knjižni polici za slovenske mlade bralce.

Naj opozorimo le na dve zanimivi sestavini črtic in zgodb ali modernih pravljic Ele Peroci, ki jih bo oddaja za naše šolarje še posebej naglasila: prva naj bi bila razpredanje snovi prek otrokove zavesti od sobe prek dvorišča in mesta v širni svet za valovi, morskimi in televizijskimi, druga pozornost pa naj bi veljala oblikovnim vrednotam. Resnični, vsakdanji otrokovi zapetljaji dobivajo rešitve v domišljjskih kombinacijah z nevsiljivim podudarkom etičnih vrednot, kakor na primer v zgodbi Moj dežnik je lahko balon, ko pokarani otrok obdaruje mrke obraze svojih najbližjih s čudežnimi klobuki. S takšnimi sestavinami je mladinska književnost Ele Perocijeve literatura zase in hkrati del prizadevanj v sodobnem literarnem snovanju, da bi izpovedala doživljajski in predstavi svet sodobnega človeka.

3. marca ob 9.05 I. program
4. marca ob 14.05 II. program

Srednja stopnja:

OD PALICE DO TELEVIZIJE

Radijska šola »Od palice do televizije« Franceta Puntarja, govori o šoli v različnih obdobjih. Začenja pri najstarejših časih slovenske zgodovine, to je tam, ko so se otroci

učili ne v šoli, ampak ob delu. Pokaže nadalje srednjeveško šolsko vzgojo, ki je poznala predvsem poslušnost in strah božji ter mladino tudi vzgajala v tem duhu. Naposled spoznamo šolarja današnjega časa in našo današnjo šolo s slabe in dobre plati. Puntarju se je posrečilo otroke iz vseh obdobj spraviti v en razred in jih tako predstaviti našemu otroku na najbolj plastičen način.

24. februarja ob 14.05 II. program
26. februarja ob 9.05 I. program

JEZIK BAROČNE KNJIŽEVNOSTI

Kakor so načela slovenske protestantske cerkve v 2. polovici 16. stoletja spodbujala nadvse živahno književno dejavnost in terjala v skladju z novimi pogledi samostojno razmišljanje o poglavitnih zadevah življenja in vere od slehernega vernika, tako je naslednje obdobje vsaj poskus vrtniti se k prejšnjemu. Namesto knjige, ki bi nemara vse prelahko potegnili meščana ali celo podložnika, pa tudi plemiča v nezaheljeno premišljevanje, so verski obnovitelji postavili govorjeno besedo.

Ukazati ali prepovedati je tako prav gotovo lažje kakor v knjigi, saj je beseda govorjena po navadi v posebnem položaju, ki skupaj z njo učinkuje, pisano besedilo pa se ne izbira zmeraj v razpoloženju, ki bi bilo potrebno, da bi besedilo učinkovalo.

Za slovensko knjižno besedo tega časa je seveda značilno, da se je razvijala razmeroma nekontrolirano — šol ni bilo več in tiskali so malo — še vedno pretežno v cerkvi, za njeno kultiviranost je pomembno Hrenovo določilo v začetku 17. stoletja, naj se vadijo v slovenskem govoru (to seveda ni moglo biti narečje!), da bodo lahko sproti prirejali v slovenščino latinska in nemška besedila, ki so bila seveda z obnovo določena.

Tiskani priročniki so bili redki: podobni slovenske knjižne besede so iz protestantske dobe ohranili Hrenovi Evangeliji inu listu, deloma pa tudi pesmi: prav kmalu pa se je spremenila slogovna podoba besedila. Razkrajjanje težke renesančne Trubarjeve oblike je mogoče opaziti že v njegovih zadnjih delih, kakor tudi v delih sodobnikov, zlasti Dalmatina, kjer je čutiti maniristično ponavljanje tistih slogovnih oblik, ki so imele pri Trubarju še živo vlogo. Tako lahko razumemo odprtost za značilnosti novega sloga, ki je s svojimi oblikovnimi posebnostmi veljal na slovensko knjižno besedo v 19. stoletje.

Zaradi takega, nedvomno uspelega literarnega pristopa nudi ta oddaja možnost spregovoriti otrokom kaj več o zgodovini Slovanov in o zgodovini civilizacije, katere izredno pomemben kazavec je tudi šola. Otroci lahko zvedo kaj več o življenju v starem in srednjem veku in ga primerjajo z današnjim načinom življenja, lahko dobe nekaj najosnovnejših primerjav med takratno in današnjo stopnjo civilizacije. Razen tega nudi oddaja možnost, da učenci zvedo besedo dve o veri v teh obdobjih in nemara tudi to, da je vera v slovanske bogove predstavljala za Slovane tudi vero v svobodo.

Predvsem pa je bila oddaja pripravljena zato, da bi se spomnili stoletnice obveznega osemletnega šolanja pri nas.

V Sloveniji obiskuje danes osnovno šolo praktično vsak otrok in vsakemu je tudi omogočeno, da dobi popolno, osemletno izobrazbo. Osnovnošolskih otrok je danes približno 230.000 oziroma skoraj četrt milijona. Šolskih poslopij je okrog 1000, osnovnošolskih učiteljev pa približno 10.000. Šole so dandanes opremljene z elektriko, imajo večinoma tekočo vodo in mnoge centralno kurjavo. Ostaja cela vrsta učnih pripomočkov in učnih ter drugih knjig, radio, televizija in naposled tudi

šolske ure po radiu in TV itd. itd. Učitelji morajo imeti izobrazbo višje ali celo visoke šole. Ob šoli so marsikje predšolske in šolske varstvene ustanove, za šolarje organizirajo šole ali kdo drug ekskurzije in izlete, ponekod že celo pouk plavanja in smučanja. Za bolehe otroke je v času počitnic — vsaj v veliko primerih — poskrbljeno, da gredo na

zdravljenje ali na oddih k morju, ali v hribe. Za vse otroke je zagotovljen zdravniški pregled. Vsak otrok se ima danes pravico šolati v srednji in visoki šoli in osnovna šola je ali bi vsaj morala biti enaka in enako kvalitetna za slehernega našega otroka. Se več je pomembnih pridobitev, ki se jih še odrasli le redkokdaj zavedamo, kaj šele otroci.

4. marca ob 14.05 II. program
6. marca ob 9.05 I. program

Višja stopnja:

KARL MARX — MISLEC REVOLUCIJE

10. marca ob 14.05 II. program
12. marca ob 9.05 I. program

»Dne 14. marca popoldne ob tretji četrti na tri je prenehal misliti največji živeči mislec. Komaj dve minuti smo ga pustili samega in, ko smo spet vstopili, smo ga našli mrtvega; mirno je zaspal — toda za vedno.

Kaj je izgubil s tem možem borbeni evropski in ameriški proletarijat, kaj je izgubila z njim evropska znanost, tega sploh ni mogoče presoditi. Prekmalu bomo občutili vrzel, ki jo je povzročila smrt tega velikega moža.

S temi besedami se je začel slavljati od svojega velikega prijatelja Fridrich Engels, ko so Marxa 14. marca 1883 polagali v grob. Praznina, ki jo je zapustil v srcih svojih najbližjih je bila nemara velika, vendar je delo, ki ga je zapustil, tako veliko in pomembno, da še danes, več kot osem desetletij po njegovi smrti, ni mogoče ne misliti ne delovati zunaj tistega miselnega obzorja, ki ga je s svojo mislijo zarisal prav on.

Predvsem pa si brez njegove misli, brez njegovega življenjskega dela, ni mogoče zamisliti revolucionarnega delavskega gibanja, ki je bistveno določalo zgodovinsko usodo sveta v zadnjih sto letih.

Oddaja je zasnovana kot kratek življenjepis in se začne prav z Engelsom v nagrobnem govoru. V tem je namreč Engels v kratkih in jedrnatih besedah povzel Marxovo življenjsko delo in način, ki bo razumljiv tudi mladim poslušalcem. Predvsem je govoril o dveh Marxovih bistvenih odkritjih.

Glede prvega odkritja je mogoče nekoliko natančneje reči, da je Marx dokazal predvsem to, da način, kako ljudje v neki družbi proizvajajo dobrine za zadovoljevanje svojih osnovnih potreb, določa tudi njihove družbene odnose. In, nadalje, da takrat, kadar ti odnosi ne ustrezajo več razvitejšemu načinu proizvodnje, mora priti do preobrata. Do revolucije v družbenih odnosih. To je v krat-

kem teorija revolucije, na kateri temeljijo vsa revolucionarna delavska gibanja moderne dobe.

Drugo odkritje, o katerem govori Engels, teorija presežne vrednosti, je odkritje, da se v kapitalističnem sistemu človeško delo pojavlja kot blago na trgu delovne sile, in da zato mezza, ki jo delavec dobi, ni odvisna od količine proizvedenih dobrin, temveč je določena s stroški za obnavljanje delovne sile same. Razlika — presežno vrednost — si prisvaja lastnik proizvodnih sredstev, to je kapitalist.

Miselni razvoj »misleca revolucije« se je začel s študijem klasične nemške filozofije — sam se je priznaval za Heglovega učenca — in se pred prvim posegom v praktično politiko ustalil na levem krilu mladoheglovstva. A že na svojem prvem službenem mestu se je kot urednik Renskega časopisa neposredno soočil z mizerijo takratne nemške stvarnosti, daleč zaostale za razvitiimi državami Anglijo in Francijo, ki sta že imeli za sabo buržoazno revolucijo. Zaradi radikalnosti svojih stališč in prodorne kritike nemških razmer je moral zapustiti Nemčijo in se nastaniti v Parizu. Tam se je srečal s francoskim socializmom in postal komunist. Znova je moral v pregnanstvo, tokrat v Bruselj, kjer je skupaj z Engelsom vstopil v tajno delavsko organizacijo, imenovano »Zveza pravičnikov«, jo s svojim velikim znanjem in vplivom spremenil v pravo Zvezo komunistov in leta 1848 izdal njen program, znameniti »Komunistični manifest«.

Po kratkem vmesnem obdobju, ko sta Marx in Engels sodelovala v nemški revoluciji leta 1848, pravzaprav po zmagi reakcije, se je Marx dokončno naselil v Londonu, kjer je ostal do konca življenja. Predvsem se je posvetil teoretičnemu delu, študiju in pisanju »Kapitala«, vendar je ves čas ostal v tesnem stiku z delavskim gibanjem, ki je po letu 1860 znova oživel.

13. marca ob 14.05 II. program
14. marca ob 9.05 I. program

Nižja stopnja:

SREČALI SMO RIBICO

To je oddaja o prvih pomladnih dneh v naravi. Z njo bi radi vzpodbudili šolarje, da bi pozorno pogledali okoli svojega domačega kraja, kako se v zgodnji pomladi počasi vse prebuja.

Spremljali bomo skupinico mladih »raziskovalcev«. Spremljali jo

17. marca ob 9.05 I. program
19. marca ob 14.05 II. program

Srednja stopnja:

OD NOTRANJSKIH GOZDOV DO TRŽAŠKEGA MORJA

Ciklus glasbenih oddaj o slovenski ljudski pesmi, se bliža koncu. Avtorica, dr. Zmaga Kumrova je v vsaki izmed šestih oddaj — toliko jih ima celoten ciklus — obdelala eno slovensko pokrajino. Tako so se zvrstile oddaje o Gorenjski in Dolenjski, Štajerski, Prekmurju in Prlekiji, Koroški. Tokrat nas bo avtorica s pesmijo popeljala čez Notranjsko in čez Kras do Trsta in do Režije.

V tej oddaji nas avtorica opozori na ljudsko izročilo, ki navadno gre mimo nas zato, ker ni niti pesem, še manj pripovedka ali bajka. To je oponašanje raznih glasov. Kadar

zvoni mrliču poje zvon: Prej je biv... ob navadnih dneh pa le: Cevdan... Ponekod pa na tak način oponašajo tudi živali.

Za Beneško Slovenijo je avtorica izbrala zanimiv primer ljudske pesmi, ki je bila zapisana že v stškem rokopisu, to je pesem »Jezus je od smrti vstal«. Zanimiva je zaradi melodije, ki zveni drugače, kot vse druge; pesem pripada stari srednjeveški miksodolijski lestvici.

Iz Terske doline pa sta v oddaji dva zanimiva zagovora: zagovor, s katerim so rotli oblake, če so se zbirali k nevihti in prošnja za lepo vreme.

bomo že pri njihovih pripravah na to »raziskovanje«. Raziskali in pregledali bodo travnik, gozd in potok. Kaj vse bodo za takšno delo potrebovali? Mrežice, vrečke, kozarce, v katere bodo nabirali rastlinice, žuželke, ribico in še marsikaj, kar bodo zanimivega našli. Veliko pričakujejo, že zdaj prebirajo knjige in revije in mladinske časopise, da bodo vedeli kaj iskati. Zbrali so se dečki in deklice.

Nekega nedeljskega jutra, oprtani z nahrbtnikom in krušnjaki, so jo veselo mahkali iz mesta v bližnjo okolico. Pomlad jih je čakala. Iz vlažnih tal se je kadilo in dišalo je po zemlji. V gozdu so zvrgoleteli ptiči. Po dobri uri hoda so prišli na Murnikov travnik, ki leži med cesto in potokom pod gozdnatim bregom. Skozi gozd žubori potok in se izliva v ribnik.

Veliko zanimivega so videli, srečali so ribico, tudi ujelo so jo, srečali so močera in žabo, veliko stvari so si zapisali — od daleč jih je pa gledal medved, ali pa samo medvedek.

Oddajo je napisala Draga Tarman.

Višja stopnja:

OD IMPRESIONIZMA DO MODERNE

Radijska šola o glasbenem realizmu bo govorila najprej o enem osnovnih glasbenih pojmov — o programski glasbi.

Drugi glasbeni pojem, ki ga bo obravnavala šolska ura in ki ga učenci pogosto srečujejo, je pojem orkestracije oz. instrumentacije. Določen glasbeni motiv bodo učenci poslušali najprej v klavirski izvedbi, takoj zatem pa bo sledil isti motiv v instrumentirani obliki, iz česar bodo lahko sami razbrali značilnosti in možnosti obeh izvedb.

Za razlago obeh pojmov — programska glasba in instrumentacija — se je avtor poslužil slik z razstave, ki jih je Modest Musorgski napisal originalno za klavir, Maurice Ravel pa jih je instrumentiral. Tako se bomo v oddaji poleg novih pojmov srečali tudi z dvema glasbenima osebnostima preteklih let, ki ju veže skupna ideja in želja za upodabljanjem resničnosti in enostavnosti, čeprav se razlikujeta po svojem umetniškem značaju in pripadajo vsak svojemu krogu.

3. marca ob 14.05 II. program
5. marca ob 9.05 I. program

Nižja stopnja:

ZAKAJ JE ZBOLELA BELA MUCA

Oddaja je namenjena ustnemu in pismenemu izražanju. Prve šolske in domače vaje delajo otrokom precej težav. Pri skupnem delu s šolarji si pomagamo v začetku z vprašanji in otroci odgovarjajo. Skupno potem oblikujemo stavek in pozneje kratek spis. Tako gradi tudi naša oddaja: Zakaj je zbolela bela muca? Že naslov pove, da je pisana v obliki zgodbe. Glavna junaka zgodbe sta Tinek in njegova muca. Tinek je razposajen, neroden in povrnen otrok, muca pa je učena. Vendar Tinek vse do konca ne ve, da je njegova bela muca učena. Svojo muco ima zelo rad in muca ima rada njega. Tako rada ga ima, da polži iz njegovega zvezka vse napake in packe. Teh je v začetku toliko, da muca od vsega črnila zboli. Tinek in z njim vsi v razredu pa se iz teh vedno znova popravljenih nalog ve-

liko nauče. Svojim lepim nalogam se najbolj čudi Tinek sam. Dobro se spominja, kako je napisal naloge kar mimogrede in kako vseeno mu je bilo, ko mu je kanila kapljica črnila s peresa, ko pa v šoli zvezek odpre in je že pripravljen na grajo učiteljice, je njegova naloga čista in stavki so lepi in pravilni. To nalogo jemljejo v razredu vsi za vzorno nalogo. Opisovali so svoj domači kraj. Vsak dan so odgovorili na nekaj vprašanj in počasi spis lepo zaokrožili.

Nekega dne je skrivnost vendarle odkril. Muca je ozdravela, a od novih napak v zvezku skoraj spet zbolela. Zdaj se je Tinek za svojo ljubo muco potrudil. Skrbno je napisal domačo nalogo, v razredu so pa tudi svoj domači kraj do kraja opisali. Tinek se je spremenil spremenil je tudi svoj odnos do učenja

10. marca ob 9.05 I. program
11. marca ob 14.05 II. program

Srednja stopnja:

PODLOŽNIŠKA VAS IN GRAD

Tradicionalna predstava, ki jo dobe učenci o fevdalizmu kot družbeno-ekonomski formaciji, je na eni strani določena z ideološko orientacijo meščanskega zgodovinopisja, na drugi strani pa s potrebo, da se v narodovi preteklosti poudarijo tisti momenti, ki jih smemo imeti za nekakšen vzor uporništvu zlasti zato, ker je bilo na Slovenskem usmerjeno proti tujerodnemu fevdalnemu plemstvu. Obe omenjeni določili sta vzrok, da je poudarek na obdobju poznega fevdalizma, ki so ga že v veliki meri razkrajala notranja nasprotja. Preprosteje rečeno: fevdalizem poznamo bolj po kmečkih puntih in po krivicah, ki so povzročile boj »za staro pravdo«, kot pa po obdobju, ko je ta »stara pravda« veljala, torej po tistem obdobju, ko je bil fevdalizem (zgodovinsko relativno) stabilen sistem družbenih in ekonomskih odnosov.

Oddaja »Podložniška vas in grad« seveda nima namena idealizirati obdobja zgodovine na Slovenskem, poudarek je prenečen iz obdobja kmečkih puntov dlje v preteklost, vsebin-

ske pa je pripoved zbrana okoli tistih razmerij podložniška vas — grad, ki so bila docela legitimirana in sankcionirana, torej tistih, ki so jih pozneje imenovali »stara pravda«.

POD VEČNIM LEDOM

Antarktika je doslej najmanj raziskano področje na vsej zemeljski obli. To ugotovitev utegnejo številni raziskovalci morij, otokov, celine in ledenikov v velikanskem polkrogu okrog južnega tečaja razumeti kot žalitev in kot brezobzirno zavrnitev svojega dela. Toda v mislih imamo prav nasproten sklep. Toliko raziskovalnega heroizma, samoodrekanja in neutrudne odločnosti, kot so jih premogli oni, vsi od prvega do poslednjega, sedanjih, ni bilo treba izkazovati nikomur, ki se je kdajkoli v zgodovini lotil odkrivanja neznanega; nemara celo raziskovalcem vesolja in prvim popotnikom na luni ne. Na Antarktiki je povprečna letna temperatura približno -40°C . Najpogostnejši naravni pojav so snežni viharji, ki divjajo tudi s hitrostjo 300 kilometrov na uro. Morja, ki jo obkrožajo, so pusta ledena brezbrežja, kjer rasto iz globine tudi več sto metrov visoke ledeniške čeri, veliko strašnejše od ledenih gora, ki plujejo v bližini severnega tečaja. Komaj štiri odstotke in pol ozemlja Antarktike se v poletnem času pokaže izpod snega in ledu, sicer večino te skrivnostne celine prekriva tudi po več deset, več sto, na nekaterih mestih pa celo dva in tri tisoč metrov debela ledena plast. Vendar Antarktika ni samo zaledenela in zasnežena planota, po kateri bi se dalo brzeti na saneh kot prek sibirskih ravnice. V ledeniški skorji so brezštevne razpoke, čeri in nevarne pregrade, ki onemogočajo naglo potovanje proti zastavljenim ciljem. Sodobna tehnika seveda premaguje tudi najtežje naravne ovire, saj imamo vseh vrst ledolomilce, helikoptere, radijske zveze in podobne raziskovalne in varnostne pripomočke, ki junakom antarktičnih popotovanj nedvomno olajšujejo delo in večmesečno bivanje v ledenomrzli samoti, v igračo pa ju vseeno ne spremenjajo. In vendar so sedanja raziskovalna podvzeta prava igrača v primeri s pohodi, ki so jih v desetletjih minulega stoletja in v začetku našega, torej v pionirskih obdobjih antarktičnih raziskav, opravljali slavni popotniki znanih in manj znanih

imen od Jamesa Cooka do slavnega Amundsena in njegovega nič manj slovitega rivala Scotta. Z vso pravico smemo zapisati, da so Antarktiki žrtvovali bodisi najlepša leta svojega življenja ali pa celo življenje samo.

Dandanes je raziskovanje Antarktike stalno, vsakoletno, dalo bi se reči: prav nič več posebno ali čudnaško opravilo. Številne interdisciplinarne ekipe, opremljene po vseh predpisih sodobne znanosti, se na Antarktiki izmenjujejo v rednih zaporedjih in s strogo določenimi programi. Ne gre le za golo geografsko merjenje skrivnostne in še ne docela raziskane južne celine, pač pa tudi za izredno pomembne geološke raziskave, saj je znano, da je Antarktika bogato ležišče vsakovrstnih rud, zavoljo katerih se v raziskave spleča vlagati velike denarje.

Za zdaj ima pravico do Antarktike dvanajst držav, ki so pred dobrim desetletjem podpisale posebno konvencijo, po kateri sme biti raziskovanje tega področja zemeljske obale izključno v miroljubne namene. Ta dogovor pa ne pomeni samo, da so prepovedani kakršnikoli vojaški manevri na ozemlju Antarktike, najmanj seveda preskušanje nuklearnih orožij, pač pa vodi tudi in predvsem k sodelovanju med deželami, ki tja pošiljajo svoje znanstvene ekipe, pa čeprav pod različnimi ideološkimi zastavami; znanstveni interesi premagujejo politične barve. V tem je velikanski pomen antarktičnih raziskovanj, ki imajo nedvomno pomembno sedanost in še pomembnejšo prihodnost.

Naša oddaja bo preteklosti sicer odmerila pravično mesto, posvetila pa se bo predvsem aktualni sedanosti, raziskavam in njihovim rezultatom, ki so znamenje permanentnega napora, da bi znanost čimprej zbrisala bele lise na zemljevidu sveta.

Seveda priporočamo, da poslušalce v razredih, ki bodo tej oddaji prisluhnili, že vnaprej seznanite z najpomembnejšimi dejstvi iz zgodovine odkrivanja južne celine in južnega tečaja.

18. marca ob 9.05 I. program
23. marca ob 14.05 II. program

RED IN NERED

Nižja stopnja:
NENAVADNI POGOVORI

Oris problema reda in nereda pri otroku je za oddajo pripravila dr. Anica Kosova in od tu je tudi ta kratek povzetek. Ko govorimo o redu in neredu pri otroku, imamo v mislih običajno zunanje izraze urejenosti otrokovega življenja, kot so: dnevni urnik, urejenost prehrane in obleke, predmetov okrog njega in podobno. Potreba po taki formalni urejenosti je vzgojiteljem dobro znana.

V oddaji pa bi želeli opozoriti na otrokove potrebe po globlji urejenosti odnosov v izseku sveta, v katerem živi. Spoznanje o urejenosti in redu, ki vlada v medsebojnih odnosih in v družini, ter doslednost v moralnih sodbah in ravnanju staršev, omogoča otroku, da si po zgledu staršev zgradi lastne vzorce prilaganja in odzivanja.

Eden glavnih elementov, ki posredujejo otroku občutek urejenosti, je doslednost staršev. Pri tem ne mislimo le na doslednost glede formalnega vzgojnega ravnanja, temveč

na doslednost v ravnanju staršev nasploh, saj le na osnovi opazovanja vedenja staršev, otrok predvideva posledice lastnega ravnanja pri drugih ljudeh.

Če pa so moralni pogledi staršev in njihovih odnosov do otroka in drugih ljudi neurejeni, si ne more ustvariti svojih modelov ravnanja. Svet v svoji nedoslednosti pa bega in nikoli ne ve, kakšna nevarnost mu grozi. Počuti se negotovega in ogroženega.

Ko govorimo o doslednosti staršev, ne mislimo pri tem na togost in nestrpnost. Strpen in nežen pristop staršev do otroka mora biti del doslednosti in urejenosti ravnanja staršev. Pri starših pa, ki so prepričani, da mu z uvajanjem strogega reda življenja nudijo najboljšo vzgojo, so zahteve po redu mnogokrat pretirane in toge. Otroci se takim zahtevam po redu upira ali pa se jim perfekcionalistično prilagodi na škodo lastnega duševnega počutja.

NISMO VSI ENAKI

Ljudje se med seboj razlikujejo. Ne le, da smo različni po telesnem videzu (velikost, debelost, moč, prijetnost videza), spolu, starosti, po imenu, ampak se razlikujemo zelo tudi po duševnih lastnostih — nagljenjih, zanimanjih, sposobnostih, vedenjskih značilnostih, pa tudi po izkušnjah, znanju in življenjskih razmerah, v katerih živimo.

Ta različnost po eni strani prinaša v življenje dobrodošel mik raznolikosti in bogastvo različnih sposobnosti, prizadevanj in izkušenj, po drugi strani pa pomeni izvor mnogih težav v sožitju in sporazumevanju, zavoljo katerih si marsikdaj želimo, da ne bi bili drugačni od drugih ljudi, ampak da bi jim bili enaki. Zlasti si to zaželi ljudje, ki se zaradi katerekoli od svojih različnosti (značilnosti) znajdejo v bolj neugodnem položaju kot drugi ljudje.

Čim se človek v svoji različnosti znajde v slabšem ali boljšem položaju kot soljudje, se tega ne le zaveda, ampak razvije tudi temu svojem slabšemu ali boljšemu položaju ustrezno vrednotenje in doživljanje samega sebe — občutja manjvrednosti ali večvrednosti. Takšna občutja se lahko v človeku utrdijo in tedaj utegnejo postati hudo moteča za vse njegovo življenje, zlasti še za odnose z drugimi ljudmi. Občutek manjvrednosti postane mučno breme, ki kali človekovo življenjsko vedrino, napolnjuje življenje s stalno negotovostjo, nemirnostjo, nezadovoljnostjo, pogosto pa hromi tudi vse človekovo početje v takšni meri, da postaja nesposoben opravljati in dosegati stvari, za katere je sicer dovolj sposoben in usposobljen. Usodno lahko skrivijo človekovo življenjsko pot in jo zavedejo na mnogo nižji tir kot bi sicer lahko tekla. Po drugi strani pa tudi občutja večvrednosti človeku otežkočajo ali celo onemogočajo sproščene in prijateljske odnose s soljudmi in ga človeško osamljajo, kljub njegovi

morebitni veliki delovni in poklicni uspešnosti.

Globoka občutja manjvrednosti ali večvrednosti se pogosto razvijejo že pri otrocih. Osnovni vzrok tega pravzaprav ni toliko njihova medsebojna različnost, ampak bolj to, da gre zavoljo te različnosti enim slabše oz. bolje pri različnih družbeno zaželenih in cenjenih dejavnostih (npr. pri učenju, športu ipd.) pa zato uživajo manj oz. več naklonjenosti in priznanja (veljave) pri odraslih ali pri vrstnikih kot drugi. Ravno otroci (ali odrasli) z občutji manjvrednosti si zato navadno zelo želijo, da bi bili drugim enaki.

Do občutij manjvrednosti pri otrocih pogosto prihaja v znatni meri tudi po krivdi njihovih vzgojiteljev (bodisi domačih ali poklicnih).

(Prim.: Učitelji navadno zelo cenijo otrokovo bistroumnost in uspešnost pri učenju »težjih« učnih predmetov — matematike, slovenščine, tujega jezika, mnogo manj npr. pa gibalno spretnost, ki se kaže pri dobrem telovadcu ali ročno spretnost pri tehničnem pouku ali likovno nadarjenost pri dobrem risarju ipd.) Tako en otrok pogosto doživlja pohvalo in druge izraze zadovoljstva z njim — tako doma kot v šoli, drugi pa lahko za enake dosežke, le v drugi smeri, ni deležen nobenega resnega priznanja.)

Še huje je to pri otroku, čigar splošna nadarjenost je npr. manjša od poprečne nadarjenosti drugih otrok.

Pri delu z otroki nas mora voditi načelo:

da moramo otrokov delovni, učni ali vedenjski dosežek primerjati predvsem z njegovimi lastnostmi, prejšnjimi dosežki in ocenjevati glede na njegove lastne zmoglosti in možnosti, ne ga pa primerjati in ocenjevati glede na dosežke drugih otrok.

Sinopsis za oddajo je pripravil Janez Svetina.

9. marca ob 9.05 I. program
9. marca ob 14.05 II. program

Višja stopnja:
NENAVADNI POGOVORI

NA POČITNICAH SMO BILI SITNI

Dr. Anica Kosova je pripravila sinopsis za Nenavadne pogovore na temo: starši in počitnice.

Za naš čas je zelo značilen hiter tempo življenja, starši so preobremenjeni z delom, otroci pa so večji del sami. Takrat pa, ko se najdejo vsi skupaj, se sicer pogovarjajo med sabo, pa gre ta pogovor nekam mimo. Se ta kratek čas, ki bi ga lahko lepo preživeli skupaj, so utrujeni in nervozni, da ne morejo sproščeno prisluhniti drug drugemu in vzpostaviti neposrednih odnosov. Marsikdo tega tempa ne vzdrži, se v njem psihično izčrpa, postane razburljiv in preobčutljiv. To pa vodi do napetosti v celi družini. Vemo, da pri takem načinu življenja ostajamo nekaj dolžni svojim bližnjim, predvsem svojim otrokom, skušamo vsaj od nedeljah in ob času dopustov nadoknaditi kar smo zamudili v odnosu do ljudi, na katere smo čustveno navezani. V eni nedelji pa se ne da nadoknaditi šestih dni in v počitnicah ne čelaga leta. Že to, da člani družine niso navajeni preživljati cellega dneva skupaj, otežkoča skupno življenje na dopustu. Člani družine se morajo naučiti najprej preživeti

nekaj ur dnevnega skupaj. To pomeni, da morajo najti skupne interese, razvedrila in zabavo, morajo se naučiti biti strpni do želja drugih družinskih članov in se prilagoditi tem željam, obenem pa uveljaviti na primeren način tudi lastne želje. Želje otrok se še posebej razlikujejo od želja staršev v času dopustov. In prav iz različnosti teh želja se porodi marsikak spor, ki vsem zagreni počitnice. Psihološki pojav, ki tudi pripomore k »sitnosti« staršev, predvsem v prvih dneh dopusta, je razdražljivost, ki se pojavi kot posledica spremembe v načinu življenja. Marsikdo se težko prilagodi na nov način življenja, otroci pa običajno brez težav. Otroci se velikokrat dolgočasijo na počitnicah v družbi staršev.

Psihologi, ki se ukvarjajo s temi problemi opozarjajo, da je uspešen dopust podvig, na katerega se je treba skrbno pripraviti in pri tem misliti na vsakega družinskega člana posebej, zlasti pa na otroke, da bodo želje vseh v čim večji meri zadovoljene.

»PETDESET LET SLOVENSKE UNIVERZE V LJUBLJANI«

Z majhno zamudo smo prejeli knjigo Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani, ki jo je ob nedavnih slovestnostih izdala naša univerza; kljub časovni zamudi pa — slovestnosti so za nami in počasi bomo pozabili nanje — je prav, da opozorimo na to svojevrstno publikacijo.

Kot je običajno ob takih jubilejih, hoče knjiga predvsem osvetliti zgodovinski razvoj ustanove — tokrat znanstvenost študija na Slovenskem (le-ta sega v 16. stoletje, podobno kot drugod po Evropi) in prikazuje sedanje stanje univerzitetne znanosti v sklopu vseh dejavnikov, ki vplivajo na njen bolj ali manj uspešen razvoj. Tako najdemo za uvodno besedo glavnega urednika zbornika, rektorja prof. dr. Romana Modica, na prvem mestu bogato dokumentirano razpravo dr. Frana Zwitterja »Višje šolstvo na Slovenskem do leta 1918«, »Gradivo za zgodovino univerze v letih 1919 — 1945« je prispeval dr. Metod Mikuš, o »Studentskem gibanju od ustanovitve univerze do druge vojne« piše dr. Slavko Kremenšek, o »Studentih v NOB« poroča Ana Benedetič, o »Življenju univerze od 1945 — 1969« pa dr. Bogomir Grafenauer. V zborniku najdemo še prispevek »O študentskem organiziranju po drugi sve-

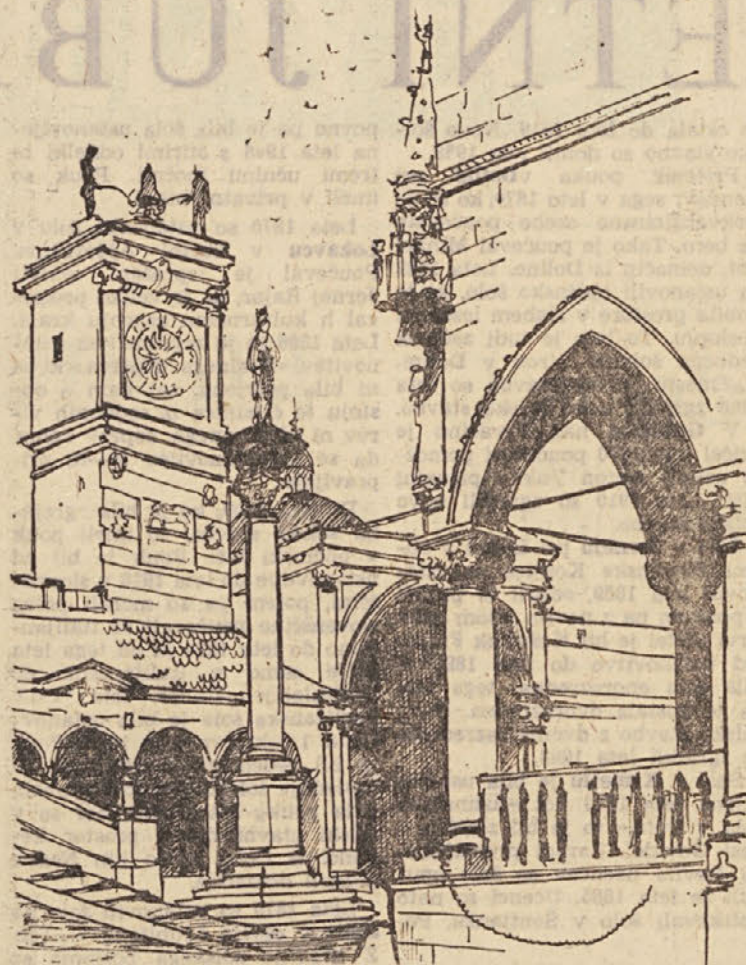
tojni vojni« (Peter Vodopivec in Franci Pivec), zatem pa sledijo problemsko zasnovana poročila o posameznih fakultetah, ki so jih napisali sodelavci teh fakultet in oddelkov.

Ni mogoče v kratkem zapisu niti naštetih vseh tehničnih misli, ki jih vsebujejo posamezni prispevki. Kot primer naj navedemo samo pri opisu oddelka za pedagogiko filozofske fakultete dokaj izčrpno prikazan razvoj obravnavanja tega predmeta znanosti vse od prvega predavatelja Karla Ozvalda (ki je s svojo »kulturno pedagogiko« hotel osvoboditi pedagogiko »zapečatskega vidika šolske pedagogike«), pa do nameravane reforme srednje šole v letih 1966—1968, za katero je značilno »podcenjevanje vloge pedagogike znanosti pri načrtovanju in uresničevanju važnejših šolsko-reformnih akcij«. Skratka, tu sledimo razvoju mlade vede z vsemi silnicami in stranpotmi, ki so ta razvoj spremljale. Enako seveda tudi pri drugih vedah, ki so obravnavane v zborniku.

Prepričan sem — tako piše glavni urednik v spremni besedi — da bo zbornik izprical vrsto dejstev, ki so nam vse premalo znana. Povedal nam bo, kako se

je v avstro-ogrskih časih slovenski narod, potem ko se je zavedel narodne samobitnosti, zavzeto boril za ustanovitev nacionalne univerze in se temeljito pripravljala, da bi na njej delovali priznani znanstveniki in akademski učitelji. Morda znamo šele sedaj prav ceniti ugled, ki so ga naši univerzi takoj ob začetku pridobili njeni prvi profesorji s svojim delom in ugledom. Brali bomo, kako se je bilo treba boriti za obstanek univerze, in morda sedaj prvič slišali, kolikšen je bil njen prispevek v NOB. In končno spoznali bomo, kakšen je bil njen razvoj v novi, socialistični domovini, razvoj, ki še zdaleč ni zaključen, temveč je na najboljši poti, da dobi novo vsebino in nove oblike ter prinese trajnejše uspehe.

Zbornik Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani pomeni (na svojih 650 straneh velikega formata in bogato ilustriran) spomenik in bogat vir informacij o dejavnosti te naše najvišje znanstveno-pedagoške institucije. Celotno besedilo je uredil prof. Mirolav Ravbar.

Motiv iz mesta Vidma (Udine) iz novega turističnega vodnika po Italiji, risba prof. Mayerja

»Italija — turistični vodnik«

(Z AVTOMOBILSKO KARTO)

Cankarjeva založba je začela uresničevati zamisel, da bi v prihodnji obliki žepnih vodnikov seznanila Slovence z geografskimi in zgodovinskimi znamenitostmi krajev v najbližjih sosednjih deželah. Izšel je prvi zvezek in moramo reči, da ga človek z veseljem vzame v roke in prebira: tako po zunanji obliki, tisku, ilustracijah, kakor tudi po vsebini, ki nikakor ni površna, kot se to čisto rado zgodi pri takih publikacijah, smo se končno le približali tistemu, kar drugod v svetu že davno imajo: v času turizma dati človeku v roke — v informacijo in v pomoč na poti — nujen pripomoček.

»Italija s slovenskim zamejstvom«, vodnik, je v prvi vrsti namenjen našim ljudem, ki potujejo v Trst, Gorico, Videm in druge kraje naše zamejske domaćije; pripravili so ga različni avtorji: opise dežel, mest in drugih znamenitosti je prispeval prof. Ivan Šavli iz Trsta, gradivo vodnika je dopolnil dr. Avguštin Lah, turistični in prometni zemljevid so izdelali in natisnili v Novari, načrte mest so izdelali sodelavci Tržaškega tiska itd.

V vodniku niso le opisi dežel, mest in njihovih znamenitosti ter navodila za turiste, marveč so koristni tudi za tiste naše turiste, ki se zanimajo za gospodarstvo in za kulturne spomenike, za bogato kulturno dediščino naše sosednje dežele od severa do juga. Zaradi vsega tega — še posebej pa zaradi svoje prikupne oblike in lepe tehnične opreme (vinjete je izdelal prof. F. Mayer, barvne priloge pa prof. M. Kambič) — samo želimo, da bi čimprej dobili podobne vodnike še po deželah naših drugih sosedov.

Darinka Petkovšek

Manierizem erotomanije in tesnoba sivine

Pavle Zidar: »Izlet v mrak« — založba Lipa, 1969

Kogar je pobilje pritegnilo pripovedništvo Pavla Zidara, se bo morda strinjal z nekaterimi zapaznjimi, ki spremljajo delo tega plodovitega književnika malone pri vseh njegovih proznih knjigah: klasična fabulativnost mu je tuja, zato pa blizu mozaično podane, posamične »podobe«, afiniteta do erotičnega razkrivanja in ne nazadnje barvit, metaforičen način izražanja. Te svoje najdemo tudi v Zidarjevem najnovejšem delu »Izlet v mrak«.

Uvodni citat Hermana Hesseja napoveduje tisto, o čemer je hotel Pavle Zidar spregovoriti v »Izletu v mrak«: marsikdo nikoli ne bo postal človek, vsak je le narava, ki šele mora postati človek, vsakdo se lahko razlaga le sam. Odveč bi bilo iskati kakršnekoli stičnice med Hessejem in Zidarjem, le ta misel jima je lahko skupna, vendar si jo Zidar razlaga v okviru svoje ustvarjalne usmerjenosti in osebnosti. Celotno »Izlet v mrak« je spisan kot niz posamičnih, nefabulativno prepletenih podob, ki dajejo določene situacije, retrospektiva razbija časovno sledenje, časovna opredeljenost pa je mestoma manj jasna, zabrisana in po nepotrebnem otokača razvidnost. Že začetna podoba ostarelega moškega in ženske razkriva tujsvo med obema, tujsvo pa je integralna sestavina med ljudmi v tem Zidarjevem delu. K temu je treba dodati Zidarjeve sposobnosti, da pri podaljšani oddvojitvi bistveno od običajnega ali široko opisanega, to bistveno pa osredotoči na njemu lastno naturalistično, drastičnost v erotični svet, saj mu nagonska erotika tudi tokrat ostaja glavna življenjskega območja. Naj je posredni težnja po odkrivanju meščanskega sveta skozi projekcijo nekega oseba, vendar ta svet, ki ga pisatelj razkriva v že izjemni nagoti, nima širšega življenjskega prostora in ne epske širine doživljanja, zato gre bolj za intimno, za navzkrižno srečanje med osebam, ki so zapele v egoistični ego in lastno nemoč, bodisi so ulete v nagonsko erotiko ali nosijo breme zločina. Tako intimna Zidaru zadošča, da v okviru posameznih oseb razkriva eksistencialne vzgibe človeških dejanj, odvzema pa si možnosti, da bi v razponu širše družbenopojavne stvarnosti zapobjel prepletanje življenjskih situacij, kar je krčasn čutil tudi pisatelj sam in je v retrospektivi vključil vojni zločin ter tako dal Jozefu novo razsežnost in faktografijo nedolžnosti.

Zidarjeva intima v »Izletu v mrak« je torej zožujoča osvetlitev nekaj oseb, pravzaprav dveh: večplastna življenjska pojavnost sprito zožujočega apostrofiranja ne more priti do rešave, zato delujejo situacije podanih oseb ploskovito, ne plastično. Pisatelja ne zanima vzgibi, psihološka ozadja za stanja, v kakršnem so te osebe, stanja sama po sebi osvetljujejo žariščno preokupiranost oseb; osebe so ulete v tujsvo, ki ga ne morejo prebiti, niti se ne trudijo, osebe povezujejo interesi, nagon, ne pa čustvene, uveličene vezi. Sprito tujsva se sivina podanih stanj še pomeni v egoistični ujetosti oseb, pri čemer pisatelj nakazuje nekaj razmišljanj o življenju in smrti, absurdnosti situacij teh oseb in življenjskega izkustva; prevladujoča afiniteta do nagonske erotike pa je Zidaru najbolj pri srcu, zato je leta zanj osrednjega pomena. Ko gre za ostro naturalistično opisovanje vivisekije abortusa, ne smemo prezreti, da je pisatelj obsodil ubitostv tako »Izletu v mrak« in tudi ne, da se da zaznati pridih transcedentalnega sočesa iz kozmosa in credo v rolistvo in relevantno. Po drugi strani zna seči do pretrinitih, groteskni ali navali bodo izjemnih situacij erotične preokupiranosti (darene in afiniteta), ki so v Zidaru močnejša in večna kot vezi. Kakor smemo v tem vide-

ti pisateljev namen, da prikaže do- ločeno plast ljudi meščanskega sveta, pa se ni mogoče izogniti misli, da pisateljeva afiniteta do nagonske erotike ovlađa v polni meri njegovo pisanje, da ni zalde v prednavažan ali bolje manierizem erotičnega naturalizma, seveda na škodo drugega življenjskega sestavin in večplastnega prikazovanja. Keti če bi odmisliili erotično prikazovanje, ki je pozla- vlna plast v »Izletu v mraku«, bi s tem tako okrnili Zidarjevo pripo- ved, da ostale problemske plasti ne bi same po sebi zadostile. Odveč je misleno znanstvenih ekskurz, pa naj gre za Einsteinovo teorijo ali Planckovo kvantno teorijo, fizikal- no-matematične nadrobnosti nimajo nikakršne organske povezanosti z osebami in so odvšitni prilipi. Ne- hote se domisljmo A. Huxleyevih eseičnih ekskurzov med pripo- vedjo, le da so tam znanstvena raz- mišljanja organsko pogojena tako- gledi oseb kot tudi situacij. Zidar je formule in misli prilipil tako, da esetično-literarno to ni niti najmanj prepričljivo.

»Izlet v temo« se nam kaže v obupni tesnobi zločena, poenostav- ljeneja sveta tujsva, nagona, ego- istične zagrnjenosti in življenjskega zamiranja. Med glavnimi osebami niso uveličene vezi, marveč intere- si, pisatelj podaja posamezna stan- ja, ki razkrivajo njihovo nemoč tvorčnega pozitivnega dejanja, vsak svet zase v ujetosti tistega, kamor ga vodi ego. Celotno delo ima eno samo barvo — sivo, vsa mozaična stanja pa dajejo osebam enodimen- zionalni izgled. Težko se je ubraniti pomisli, da »Izletu v mrak« ni botrovala tudi rutina pisanja, kom- pletistično je delo mestoma ohlapno, dialogi včasih papirnati. Slogovna barvitost je tudi tu v polni meri uveljavljena. Zidar se ne brani ba- nalnosti, vsekakor pa je sveža, do- najsveža metaforika v svoji pomen- ski osredotočenosti posebna odlika njegovega pisanja. Kakor v šestdes- etih letih nekatera dela Pavla Zidara obravnavamo njegovo spri- doščeno mesto med pripovedniki, ta- ko je »Izlet v temo« vidno pod ni- volom najboljših proznih del. Vse- kakor bi bilo sicer, ko bi nadarje- ni pisatelj nasledil plitvinam rutine.

I. G.

Razpisuje delovno mesto

UČITELJA RAZREDNEGA POUKA za osnovno šolo Lokovica, za določen čas od 5. febru- arja do 30. junija 1970.

Prijave pošljite na osnovno šolo Franja Goloba Prevalje.

OSNOVNA ŠOLA VUZENICA

razpisuje prosto delovno mesto za določen čas: — učitelja za slovensko-srbohrvaščino ali za slovensko-anglščino

Pogoj: PRU ali P.

Nastop službe 4. 2. 1970. Prošnje pošljite do 1. 2. 1970 na naslov Osnovna šola Vuze- nica.

Ali znamo otroke prepričati, da se učijo za življenje?

Saljivo in igrivo se vijuga cesta med travniki in gozdovi, ko se peljemo proti gorenski va- sici Preddvor. Vas se je zasedla ob južnem obronku Storičja in se v soncu najbrž prav šegavo smehlja s svojimi belimi hišami med bujnim zelenjem. Nas pa je sprejela v dežju. A ni nas motil, saj smo se ustavili tik pred šolo, ki nas je s svojo prostornostjo, obilico zelenega rastlinja, s sve- žino in prijaznostjo prostorov, z dišajskim smehom in čebljanjem sprejela kot sončen dan.

Zelili smo videti, kakšen je pouk na takšni novi šoli, ki je grajena za kabinetni puk. Imajo posebej naravoslovni, zgodovin- sko-geografski in glasbeni kabi- net; pouk drugih predmetov pa je v njihovem razredu. Učenci so povedali, da so se takega na- čina pouka hitro navadili, saj jih okolje v vsakem kabinetu koncentriira na pouk tistega pred- meta. Vse v prostoru jih spomi- nja na sam predmet.

Na šoli v Preddvoru je nara- voslovni kabinet, ki v njem po- učuje tovarišica Velja Poljanšek, prav čudovit. Živ in živahen je, nikakor ne bi smeli reči natrpan. Ob vsej notranji steni so stekle- ne omare — njihov mali naravoslovni muzej. V njem najdeš vse, od kamnov do polžev, od zrnja do kemičnih aparatov in skeletov človeka in živali. Na stenah in nad tablo pa so naj- različnejše slike iz sistematike, iz predelave, iz živalstva in rastlinstva ter cele barvne strani iz Pionirja. In res nas je zani- malo, kako jim pomaga pri pou- ku barvna revija Pionir. Učenci so nam povedali, da ga pridno prebirajo, da iz njega veliko zve- do. Barvne slike pa večkrat izre- čajo in v naravoslovnem krožku sami pripravijo učila — velike kartone, kamor lepijo slike, da prikažejo tehnologijo kake pre- delave, sistematiko iz biologije, da razlike med rastlinjem in ži- valstvom v različnih klimatskih pasovih. Vsak dan je kaj novega v kabinetu. Kako so delavni!

In pouk? — Poslušali smo, gledali, vrteli glave za slikami, se pogovarjali — učenci pa so mo- rali pošteno misliti, da so odgo- varjali in pripovedovali. Pouk je potekal živahno in razgibano, v pogovornem tonu, zelo nazorno, saj so učenci brali s svojih last- nih učil in pripovedovali iz svoj- jih izkušenj.

Pri biologiji: o razvoju rastlin in živali, o Darwinovem razvojnem nauku, o spremembah žive- ga sveta. Za vse to iščejo najprej dokaze in ob njih nato ugotav- ljajo razlike. Več ko bodo vedeli o biotopih, o biocenzi in o nara- vni in umetni selekciji in bolj ko bodo vse to utemeljili z do- kazmi iz sveta okoli njih samih, več si bodo zapomnili, več bodo znali.

In pri kemiji? — Slišali smo čudovito vprašanje: KAJ SMO SE NAUČILI PRI ZADNJI URI ZA ŽIVLJENJE? Vzmet za odgo- vore se je sprožila. Ob resnih in živahnih anekdotah smo slišali o kemijskih spremembah kot proti- utež k fizikalnim, o analizi, o sintezi in substituciji, o rastlin- stvu kot produktu in o člove- ku kot potrošniku, o klorofilu — tem neutrudnem delavcu, ki s sončno svetlobo poganja rastlin- sko tovarno. Zanimivo, veselo, nazorno in ilustrirano z vsako- dnevnim, včasih človeško toplim in prisrčnim doživljanjem mladih ljudi, teče pouk. — Tak pouk mora imeti uspeh!

In še nekaj smo z radostjo ujeli v uho. Predavateljica iz- redno pazi na pravilno izražanje in lep jezik. »Da, tudi naši stro- kovni delavci se bodo znali lo- gično in jasno izražati pri svojem delu, pa naj bo v govoru ali pisa- nju, če se bodo tega naučili že v osnovni šoli,« je pojasnila.

Prof. Berta Golobova

Po končanem pouku pa smo se s tovarišem ravnateljem, tova- riščo Veljo Poljanškovo in to- variščo Berto Golobovo, ki po- učuje slovenščino, pogovarjali še o Pionirju. Takole sta odgovorili tovarišici, kako jim pomaga Pio- nir pri vzgoji in pri pouku:

Veljka Poljanšek: Brez Pio- nirja, njegovih zanimivih tek-

Krožkarji pa sami izdelujejo pri- merne učila s pomočjo slik iz Pionirja. Na primer: ponazoritev življenja v različnih biotopih. Ilustracije iz Pionirja nam pri- deajo zelo prav za mali naravo- slovni muzej, za naravoslovni trak ter za biogeografski prikaz življenja na zemlji.

Vse to pomaga, da je pouk bolj privlačen, da si pridobe učen- ci čim bolj jasne predstave in da je njihovo naravoslovno zna- nje praktično uporabno. Za vse, o čemer mora učenec pri pouku pripovedovati, najde v kabinetni učilnici oporo v sliki.

Zelo mi je všeč, da so ilustra- cije iz narave v Pionirju zbrane tako, da tvorijo na dveh straneh ali celo na dveh listih neko za- ključeno celoto, ki jo je mogoče brez izrezovanja uporabiti za po- nazoritev učne snovi. Želim, da bi bil Pionir tudi v prihodnje tako zanimiv in lepo ilustriran kot doslej.

Pri našem delu, posebno v naravoslovnem krožku velja ge- slo: NARAVA — NAŠA PRIJA- TELJICA. Pionir opravlja pri tem važno poslanstvo, ker širi učenecem obzorje, oblikuje primer- nen odnos do narave in s tem pomaga mlademu človeku kul- turno izrabljati prosti čas.

Berta Golobova: Prizadevam si, da bi branje Pionirja postalo resnična potreba učencev. Zato se dostikrat pogovarjamo o njem. Navajam jih na samostojnost in jim prepuščam, da si poiščejo podatke za to in ono v nešolskih virih. Mnoge najdejo prav v Pio- nirju. Učencem, ki imajo za to

je skrajno nevsiljiv spremljeva- lec pouka slovenskega jezika. Ne vlečemo ga za lase v razred. Zato nam najbrž tembolj koristi — dopolnjuje pouk književnosti. Najbolj sem vesela, kadar mi učenci rečejo: »To pa že vemo. Brali smo v Pionirju.«

Najbolj pa naju je z ured- nico zanimalo, kaj pravijo sami učenci o svoji šoli in seveda tudi o reviji Pionir. Solo imajo zelo radi — veliko, veliko naredijo ob njej in za njeno lepoto sami, ponosni so nanjo — in radi ima- jo svojo vzgojiteljico. No, vemo, življenje ne bi bilo živo, če bi kdaj tudi nad kom ne godrnjali — otroci nad učitelji in učitelji nad otroki. Tega sicer niso rekli, a sami vemo, da je včasih res tako. Presenetila pa naju je bi- strost otrok in kar ganila njihova zrelost. Saj so vendar otroci — učenci osmega razreda, sva imeli pred seboj — in na vprašnje, kaj bi si še želeli v Pionirju, so naj- prej odgovorili: »Nekaj o pokli- cih, intervjuje z ljudmi v posa- meznih poklicih, posebno o manj znanih poklicih. Saj veste, ob koncu šolskega leta se bomo mo- rali odločiti, kaj bomo vse ži- vljenje delali in radi bi poznali različna dela.« Resnično me je ganilo tako vprašanje in Pionir jim bo pri tem ustregel; letos v deveti in v zadnji številki bolj na kratko, prihodnje leto pa bo temu vprašanju posvetil rubriko.

Pa še bi želeli kaj več o špor- tih, o naših mestih — v slikah in z opis, o novih knjigah, več slik glasbenikov in teoretičnih razlag o glasbi, seveda poljudno in ra-

Biologinja Veljka Poljanšek pri pouku

stov in čudovitih ilustracij si sploh ne moremo več predstavljati naravoslovnega pouka.

V naravoslovnem kotičku raz- stavljajo krožkarji zanimivosti iz narave. Poleg tega pa so vedno razstavljene knjige in revije: Pionir, Življenje in tehnika, Proteus in Moj mali svet.

Pri pouku se prilagodnost po- govorimo o razstavljanih zani- mitostih in s pohvalo vzpodbudim tiste učence, ki pri tem razgovoru uspešno sodelujejo. Na podoben način vzpodbujam učence k ilu- striranju učne snovi v zvezkih.

smisel, priporočam novinarsko dejavnost. Tem, ki radi pišejo, je Pionir že več let stalno »zato- čiščec«. Zadovoljna sem, ker naj- dejo v Pionirjevi pošti potrdilo za svojo prizadevnost. Skrbno tudi pazim, da zaradi objavljen- jih prispevkov učenci ne bi zašli na domišljajava pota. Tako nas vse skupaj Pionir tudi vzgaja.

Koliko mi Pionir pomaga pri pouku, pa bi se najbrž zaveda- la šele takrat, če ga nenadoma ne bi bilo več. Zdaj pa, ko je in je vsako leto boljši, mu komaj- znam izlazati hvaležnost. Pionir

zumljivo, pa več zanimivega iz šolskih klopi (pisem učencev). Radi bi tudi daljšo povest, ki bi izhajala vse leto in praktični kotiček za dekleta in fante, kjer bi bilo tudi kaj o modi, o sklad- nosti barv in sploh o skladnji pri oblačenju, o drobnih darilih, pa tudi o vedenju, seveda na kratko o vsem tem. Enoglasno so izjavili, da bi Pionir lahko bil tudi debelejši, da čeprav malce dražji.

Obe z urednico revije Pionir, Berto Tarmanovo, bistré glavice s Preddvora že dolgo pozna-

STOLETNI JUBILEJI

Kakor vsako leto tudi letos objavljamo podatke o jubilejih slovenskih osnovnih šol, ki so jih odprli pred 100 leti. Število šol je iz leta v leto naraščalo, zlasti po izidu III. avstrijskega šolskega zakona iz leta 1869, ker so morali odpirati šole tam, kjer je bilo dovolj šoloobveznih otrok; čeprav so bili marsikje vaščani proti šoli, ker so potrebovali otroke pri kmečkem delu in ker so morali tudi pomagati pri gradnji šole. Koliko šoloobveznih otrok v posameznem kraju so ugotavljali krajevni šolski sveti, ki so poročali deželniemu šolskemu svetu.

V letu 1870 je bilo odprtih 17 šol, ki pa danes vse ne delujejo več. Nekaj šol je bilo ukinjenih zaradi premajhnega števila šolskih otrok in pa zaradi boljših učnih pogojev, ko so učence preselili na popolne osemrazredne šole.

Leta 1870 so odprli šolo v **Bakovcih** v Prekmurju. Poučeval je Janoš Rajbar, krojač domačin, v lastni hiši za plačilo 30 forintov mesečno. Pouk je bil v slovenskem jeziku. Naslednje leto je bil nastavljen redni učitelj Janoš Cigan. Leta 1872 je bila zgrajena šolska stavba. Leta 1878 je prešla šola pod občinsko upravo in

je ostala do leta 1919. Novo šolsko stavbo so dobili leta 1958.

Pričetek pouka v **Dolini** pri Lendavi sega v leto 1870, ko so še nevalificirane osebe poučevale za boro. Tako je poučeval Mihael Šot, domačin iz Doline. Leta 1882 so ustanovili občinsko šolo, ki je dobila prostore v slabem lesenem poslopju. To leto je tudi začetek rednega šolanja otrok v Dolini. Na mestu lesene stavbe so leta 1906 zgradili novo šolsko stavbo.

V **Gradišču** nad Prvačino je prišel leta 1870 poučevati pomožni učitelj Anton Vuk v privatni hiši. Leta 1910 so zgradili novo šolsko stavbo.

Šola v **Jerneju** pri Ločah v občini Slovenske Konjice so ustanovili leta 1869, odprli in pričeli s poukom pa z novim letom 1870. Prvi učitelj je bil Košutnik Franc. Od ustanovitve do leta 1890 je bila šola enorazredna, tega leta pa je postala dvorazredna. Novo šolsko stavbo z dvema razredoma so zgradili leta 1893.

Šola v **Krmelju** je bila ustanovljena leta 1870 kot »fuzinarska šola v Dolu«, to je bil zaselek v vasi Govdol. Zaradi premajhnega števila učencev so šolo opustili že leta 1885. Učenci so nato obiskovali šolo v Sentjanžu. Po

novno pa je bila šola ustanovljena leta 1946 s štirimi oddelki in tremi učnimi močmi. Pouk so imeli v privatni hiši.

Leta 1870 so ustanovili šolo v **Lokavcu** v občini Ajdovščina. Poučeval je izprašani učitelj Jernej Rajar, ki je veliko prispeval h kulturnemu razvoju kraja. Leta 1866 se je zavzemal za ustanovitev »Bralnega društva«, ki pa ni bila potrjena, saj nam o obstoju te čitalnice iz sodobnih virov ni nič znanega, čeprav vemo, da se je ustanovitev le-te pripravljala.

Do leta 1909, ko je bila zgrajena šolska stavba, so imeli pouk v občinski hiši. Pouk je bil od ustanovitve do leta 1918 v slovensčini, potem pa so morali poleg slovensčine poučevati še italijanščino do leta 1924 in od tega leta dalje samo v italijanščini do kapitulacije Italije leta 1943. Partizanska šola je bila ustanovljena 1. oktobra leta 1943. Pouk je bil reden vse šolsko leto. V naslednje šolsko leto so vpisovali, toda pouka niso imeli, ker so v šolski stavbi dobili prostor begunci iz Dola, ki so jim Nemci požgali domačije.

Leta 1870 so ustanovili šolo na **Robu** v občini Ljubljana — Vič. Z gradnjo šolskega poslopja so pričeli že leta 1869. Ker je število šolskih otrok naraščalo in je primanjkovalo prostora, ko so šolo leta 1920 razširili v dvorazrednico, so najeli sobo za učilnico v privatni hiši. Leta 1925 so kupili in adaptirali še eno hišo za šolo. Med NOB sta bili obe šolski stavbi uničeni, ena je bila požgana, drugo pa so uničili italijanski in belogardijski vojaki, ki so se naselili.

Začetki pouka v **Spitališu** pri Kamniku segajo v l. 1870. Najprej je delovala zasilna šola, v kateri je segalo v leto 1870. Najprej je delovala zasilna šola, v kateri je organizirano poučeval otroke v branju, pisanju in nekoliko v računanju. Redna šola enorazrednica je bila odprta šele v letu 1910. Pouk je bil v mežnarji, ki je bila lesena in krita s slamo. Šolsko poslopje pa so zgradili leta 1913, ko je šola dobila še en oddelk v letu 1926. Med drugo svetovno vojno je bil pouk na šoli do leta 1942, potem do konca vojne leta 1945 niso imeli pouka.

Tudi na **Koroškem** so bile ustanovljene šole, ki letos praznujejo svoj stoletni obletnico. V celovškem šolskem okraju je bila ustanovljena šola v **Podlublju** kot enorazredna. V Popotnikovem kolektarju za slovenske učitelje iz leta 1892 beremo na strani 146,

da je bila leta 1870 ustanovljena enorazredna osnovna šola z nemškimi učnimi jezikom, čeprav je bilo 97 % Slovencev. Nadalje je bila v velikovškem šolskem okraju tudi leta 1870 ustanovljena šola v **Šmarjeti**.

V tem obdobju so bile odprte še naslednje šole, ki pa sedaj ne delujejo več: Poljana v novogoriški občini, Gornja Branica v sežanski občini, Orehek pri Postojni, Srpencia v tolminski občini, Stomaž pri Ajdovščini, Storje v sežanski občini, ki je imela potovalno šolo trikrat tedensko, Zapotok v občini Ljubljana — Vič in Selovec, ki je bila eksperimentna šola Sentjanž pri Dravogradu.

Ukinjena je bila tudi šola na Grabnu v Ljubljani, ki je bila ustanovljena leta 1870 kot II. deška mestna šola iz vzporedne državne normalke, ker je po izidu državnega šolskega zakona iz leta 1869 normalko nadomestila vadbica. Ob vpisu je štela 391 učencev in je bila razdeljena v štiri razrede. Prvotno je imela prostore v licejskem poslopju, ki je stalo na današnji tržnici (Vodnikov trg). Njen prvi ravnatelj je bil Leopold Belar. Leta 1875 so II. deško mestno šolo preselili v novo poslopje na »Cojzovem Grabnu«. Pouk na šoli so imeli do leta 1947 ko so učence tega šolskega okoliša združili s IV. deško osnovno šolo.

SLAVICA PAVLIČ

Uspešno leto v šolah bežigradske občine v Ljubljani

Podatki, ki jih je objavila organizacijska enota republiškega zavoda za šolstvo v Ljubljani, kažejo, da je od 4223 učencev bežigradskih osnovnih šol izdelalo v preteklem šolskem letu 90,22 % učencev, s popravilnimi izpiti pa celo 95,34 % učencev. Ta odstotek je v bežigradski občini višji kot v drugih ljubljanskih občinah. Uspeh v bežigradskih šolah je vsako leto boljši: v šolskem letu 1968/69 je izdelalo 91,5 % učencev, v šolskem letu 1967/68 pa 91,78 %.

Ugotovljeno je, da so se zmanjšale tudi razlike v uspehu med posameznimi občinami pa tudi uspehi po razredih. Razlika je še med uspehom na stopnji razrednega in predmetnega pouka.

Povprečni uspeh za vse ljubljanske šole na razredni stopnji je 97,1 %, na predmetni pa 88,06 %. Največ negativnih ocen imajo učenci iz tujega jezika, matematike in slovenščine.

Ljubljanska organizacijska enota republiškega zavoda za šolstvo priporoča za izboljšanje uspeha v osnovnih šolah sistematično testiranje otrok pred vstopom v prvi razred osnovne šole pa tudi sistematično in bolj intenzivno delo s starši, predvsem tam, kjer kažejo le-ti premalo zanimanja za otrokov uspeh v šoli. Odpirati naj bi tudi nove oddelke za podaljšano bivanje in razvijali šolske svetovalne službe.

S.S.

STAVKE PROSVETNIH DELAVCEV

15. decembra lani se je začela v **Turčiji** štiridnevna stavka 100 tisoč učiteljev. Zahtevali so večje plače in protestirali proti samovoljnim premostitvam.

To gibanje so podprle vse pomembnejše sindikalne organizacije in demokrati. Stavkati so začeli zaradi nenadnega povišanja cen, varčevalnih ukrepov in povečanja nekaterih davkov. Plače turških učiteljev so namreč zelo nizke.

Vlada namerava resno nastopiti proti stavkam učitelstva. Pri tem se sklicuje na zakonodajo, ki prepoveduje vsem državnim uslužbencem, da bi stavkali. Zato proti sindikalnim voditeljem tudi nevarnost, da jih bodo kaznovali s petletnim zaporom.

Učitelji osnovnih šol v **Ekvadorju** so začeli stavkati 20. novembra lani. Zahtevali so, naj jim izplačajo zaostale plače. To akcijo učiteljev so podprli delavci in študenti.

Vlada je odgovorila na te dogodke tako, da je poslala nadmanifestirane policije. Zaradi brutalnosti policistov je bilo veliko učiteljev ranjenih in ujetih, eden pa je umrl.

Med revijami

NAŠ VRT, časopis za sadjarstvo in vrtnarstvo, sodobno izpolnjen naslednji nekdanje, zelo popularnega Humekovega Sadjarja in vrtnarja, stopa v svojo peto leto. Cena za posamezno številko po ostala kljub letošnjim znatnim podražitvam tiskarskih uslug skoraj nespremenjena (od 3,30 na 3,50 N-din), uprava pa si obeta, da bo z dvigom števila naročnikov le zmogla kritje, kar ji tudi želimo. Zato časopis toplo priporočamo našim šolam, učiteljem in drugim bralcem. »Vi ste naša edina propaganda,« je zapisano v spremni besedi na prvi letošnji številki. Vendar revijo priporočata že tudi sama vsebina in oprema.

Iz vsebine januarske številke navajamo: O uporabi kemičnih sredstev (ki lahko škodijo uporabniku, rastlinam ali pa živalim). Misli ob lanski prvi vrtnarsko sadjarski razstavi, izkušnje in priporočila za bodoče. Ob stoletnici rojstva Martina Humeka. Lončnice pozimi. Vrt v januarju. O živih mejah. Vprašanja in odgovori. Povpraševanje in ponudbe za semena in sadike in še vrsta drugih aktualnih člankov oz. prispevkov.

RR.

Vprašanje: L. M. sprašuje, če lahko svetlo žarnjico učiteljem v III. in IV. razredu učno obveznost od 24 ur na 2 uri na 22 ur in če ni s tem kršen zakon? Vprašanje pa zato, ker so na nekaterih šolah uredili tako in izplačujejo potem v III. razredu 2 naduri in v IV. razredu 4 nadure.

Odgovor: Kot ste pravilno navedli, znaša učna obveznost učiteljev za razredni pouk toliko učnih ur, kolikor jih določa predmetnik, toda največ 24 ur tedensko. Učna obveznost učiteljev za predmetni pouk pa znaša 22 ur tedensko. Zakon o osnovni šoli pa dopušča povečanje ali zmanjšanje učne obveznosti v okviru delovne obveznosti zaradi organizacije vzgojne izobraževalnega dela posameznim učiteljem za predmetni pouk za največ dve uri tedensko.

Učna obveznost učiteljev za razredni pouk je torej 24 ur tedensko oziroma toliko, kot določa predmetnik, in to je možno le v tem okviru zmanjšati učno obveznost, toda ob 42-urni tedenski delovni obveznosti. Učiteljem za predmetni pouk in to posameznim — ne vsem — na lahko svet šole zmanjša, pa tudi poveča učno obveznost za dve uri tedensko. Izredno pomembno pa je določilo, da se to opravi v okviru tedenske delovne obveznosti 42 ur. Nadure je možno plačevati šole, ko prosvetni delavec opravi 42-urno tedensko delovno obveznost.

ato menim, da na šolah, kjer so vsem učiteljem zmanjšali učno obveznost in s tem zmanjšali tudi delovno obveznost, niso ravnali skladno z zakonom.

Janko Brunet
dipl. pravnik

PROSVETNI DELAVCI

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih delavnosti SRS.

Znaja štirinajstredno med šolskim letom. Uredniški odbor, odgovorni urednik Drago Ham. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6-II, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 telefon 22-284. Poštni predal: 355-VII.

Letna naročnina: 12 din za posameznika, za šole in druge ustanove 30 din. St. tek. računa: 501-8-26-1. Tiska CZP Ljudska pravica.

OSNOVNA ŠOLA JANKA PREMRLA-VOJKA v Kopru

ra- vsuje delovno mesto — UČITELJA MATEMATIKE, PRU ali P, za čas od 10. 3. 1970 do 30. 6. 1970.

OSNOVNA ŠOLA PRESERJE (obč. Ljubljana-Viž-Rudnik)

razpisuje delovno mesto — UČITELJA ZA RAZREDNI POUK Nastop službe takoj.

OSNOVNA ŠOLA PODGRAD

razpisuje — prosto delovno mesto učitelja za razredni pouk (peti razred) za določen čas (nadomeščanje porodniškega dopusta). Stanovanja ni.

RUDI LAMPE

Vest o tragični smrti učitelja Rudija Lampe je pred nedavnim zelo prizadela Koprčane in Dekančane.

Rudi Lampe je bil rojen v Trstu 1. januarja l. 1922. Njegov oče-železnikar je bil, kakor mnogi drugi Slovenci, premeščen v notranjost Italije, in sicer v Bologno. Tu je Rudi L. obiskoval učiteljske in maturiral l. 1941. Prvo učiteljsko službo je nastopil v Dekanah še pred vojno, redno pa je začel poučevati v tem kraju po osvoboditvi l. 1945. Bil je zelo bolehen, kljub temu pa je op-

ravljal svoj poklic z veseljem in z veliko ljubeznijo do otrok.

Zato da je imel lažje delo v šoli, je poučeval tehnično pouk, pri katerem je pokazal vso svojo iznajdljivost. Zunan šole je posvetil svoje sposobnosti in znanje kulturno-prosvetni dejavnosti.

Ko so lani proslavljali Dekančani 100-letnico svoje čitalnice, je pri kulturnih prireditvah — tako kot vedno — sodeloval tudi R. Lampe. Bil je sposoben teralec — amater, ki je večkrat nastopal pri gostovanjih iz Trsta ter jih tudi pomagal organizirati. Veliko je prispeval k razvoju kulturno-prosvetnega življenja v Dekanah, kjer so prav z njegovim prizadevanjem dobili kinematografski dvorano V Dekanah je ustanovil društvo tabornikov, Dom mladih tehnikov in lutkarsko sekcijo, s katero je gostoval po okoliških šolah.

L. 1958 se je zaposlil v službi socialnega zavarovanja v Kopru, kasneje pa pri koprski občinski zvezi kulturno-prosvetnih društev in Svobod. V tej službi je zopet posebno uspešno delal. Skrbel je za razna gostovanja v koprskem gledališču, navezal stike s tržaškim SNG in z osrednjimi kulturnimi institucijami v Ljubljani.

Posebno priznanje za kulturno udeleževanje je prejel Rudi Lampe lani, ob 100-letnici dekanske čitalnice. Do zadnjega je prizadevno sodeloval v koprskem kulturnem življenju. Njegove delavnosti, sposobnosti in človeške topline ne bodo pozabili samo poklicni kolegi in koprski kulturni delavci, temveč tudi številni prijatelji in znanci.

S. Skočir

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Zbirka KONDOR v letu 1969-70

Ta pomembna zbirka domačih in svetovnih klasičnih književnih del šteje že 107 rednih knjig in več kot 20 del Sivega Kondorja, ki so vsa opremljena z izčrpnimi spremnimi besedami in opombami.

V šolskem letu 1969/70 sta izšli knjigi:

PLANINSKO BERILO

Prof. Tine Orel je za to delo pripravil izbor sestavkov, ki so jih zapisali ljudje o svojih doživljajih v gorah in o odnosu človek — gora. Avtor prikazuje razvoj planinske kulturne dejavnosti pri nas in jubilej — 70-letnico Planinske zveze Slovenije.

JANEZ SVETOKRIŠKI:

PRIDIGE

V pridigah, ki jih je Janez Svetokriški zapisal za svoje verne poslušalce, so vidne najpomembnejše značilnosti našega baroka. Spremnno besedo k delu je zapisal profesor Franček Bohanec.

Letos v zbirki Kondor izidejo še naslednja dela:

SODOBNA NEMŠKA PROZA

MAKEDONSKE NARODNE PESMI

SAGA O NJALU

IZBRANO DELO SREČKA KOSEVELA

KITAJSKE NOVELE

IZBRANO DELO VALENTINA VODNIKA

BADGAVADGITA ALI GOSPODOVA

PESEM

Naročniška cena posamezne knjige v brošurani izdaji je 7,00 din, vezane v platno pa 12,00 din. Knjige lahko naročite pri Oddelku za prodajo šolam založbe Mladinska knjiga v Ljubljani, Titova 3, ali pa pri zastopnikih in poverjenikih na šolah.

PLANINSKO BERILO

Razpisna komisija pri

Glasbeni šoli Frana Koruna Koželjskega — Velenje

razpisuje prosto delovno mesto za nedoločen čas:

— PREDAVATELJA ZA PIHALA, KOMBINIRANO Z NAUKOM O GLASBI

Poleg splošnih pogojev za sprejem v prosvetno pedagoško službo mora kandidat imeti dokončano višjo ali visoko izobrazbo Akademije za glasbo z diplomskim izpitom.

Stanovanja ni.

Ta razpis velja 14 dni po objavi v Prosvetnem delavcu.